

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

(Втора Сесия)

LXIX ЗАСЪДАНИЕ, ПЕТЪКЪ 31 ОКТОМВРИЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на Сукнарова. — Начало въ 1 часъ послѣ пладнѣ).

Председатель: Ще се чете списъка на депутатитѣ.

Секр. Золотовъ: (Чете списъка). Въ миналото засѣдание сж отсъствували: Христо Стояновъ, Петъръ Генчевъ, Иосифъ Ковачовъ, Цеко Ванчовъ, Атанасъ Каракашовъ, Христо Симиловъ, Нино Петровъ, Д-ръ Молловъ, Т. Балабановъ, Даскалъ Тодоръ, Атанасъ Храновъ, попъ Петъръ Драгановъ, Живковъ, Кирковъ, Мехмедъ ефенди, Г. Цанковъ, Начевичъ, Т. Х. Станчевъ, Сава Ивановъ, Атанасъ Костовъ, Кжичо Жековъ, Д. Бърневъ, Ахмедъ ефенди, Маринъ Тихчевъ, Василь Поповичъ, Хафхазъ Билялъ, Ахмедъ Идризолу, Михалаки Колони, Т. Икономовъ, Маринъ Янчевъ, П. Черневъ, Хр. Дюкмеджиевъ, Г. Стояновъ, Н. Стойчевъ, Паничерски, Тома Кърджиевъ, Ст. Поповъ, Д. Мантовъ.

Предсѣд. Отъ 172 депутата отсъствувать заедно съ касиранитѣ 41, присѣдствувать 131; има повече отъ половината и засѣданието се открива. Ще се прочете 67 протоколъ.

Секр. Ноевъ: (Чете 67 протоколъ).

Предсѣд.: Има ли нѣкой да забѣлжи нѣщо върху четения протоколъ? (Нѣма).

Д-ръ Брадель: (Отъ трибуната). Г-да, всѣкий отъ насъ, отъ представителитѣ, има право да прави запитвания до министритѣ, за да получи разяснение, по каква причина сж станали нѣкои нѣща и да ли сж министритѣ наистина това правили или не. Азъ обръщамъ вашето внимание по поводъ на нѣкои работи, напечатани въ „Българскій Гласъ“, 87 брой отъ 23 Октомврий. Статията е доста дълга, но азъ моля за позволение, да я прочета въ цѣлостъ, като ще отхвърля забѣлжкитѣ на редактора и като ще избѣгвамъ всичко, щото не се отнася къмъ факта. Отъ самия фактъ, за който се говори, ще се види, да ли това заслужава внимание или не. Въ тѣзи статия се напада доста силно министерството. Азъ като българинъ и представителъ въ Нар. Събрание, мисля, че трѣба да се обърне внимание върху тѣзи нѣща, защото иначе пада отговорността на Н. Събрание, ако не е искало разяснение. (Чете): „Една комическа трагедия“. „..... Единъ гркъ отъ Артаки (Мала Азия), казва нашия дописникъ, на име Афендопулосъ, взелъ 270 лири отъ единъ другъ гркъ, елински подданикъ, на име Паулато, съ 24 на стотѣхъ лихва за 18 мѣсеца.

Условието имъ било, че Афендопулосъ ако върне паритѣ три мѣсеци преди истичанието на 18 тѣхъ мѣсеца, Паулато ще му опрости 25 лири; ако ли напротивъ не ги върни нито слѣдъ истичанието на 18 тѣхъ мѣсеца, тогава Паулато остава господаръ на корабѣтъ който Афендопулосъ притѣжавалъ. Тия условия сж били потвърдени и отъ гърцкото консулато въ Браила. Слѣдъ 15 мѣсеца Афендопулосъ потърсилъ Паулата, за да му върни паритѣ, но понеже кораба струвалъ повече отъ хиляда лири, Паулато се скрилъ и не рачилъ да получи паритѣ назадь преди истичанието на 18 мѣсеца, за да може по тоя начинъ да тури рѣка на казанийтъ корабъ. Преди два мѣсеца Афендопуло се намиралъ съ корабѣтъ си въ Силистра и Паулато се явилъ въ България съ цѣлъ да усвои имотѣтъ на Афендопуло. И защо не? Отъ като ние имаме либерално министерство, на ли рѣшенията на чуждитѣ консули сж законъ за българскитѣ сѣдилища? На Паулато бѣше нужно да има само едно рѣшение отъ нѣкой гърцки консулъ и той бѣше тогава сигуренъ, че българското правителство ще разбърка небето и земята единствено за да се изпълни това консулско рѣшение. Нищо нѣма обаче по лесно, отъ колкото да добие челоуѣкъ единъ еленски паспортъ или едно консулско рѣшение отъ единъ гърцки консулъ въ Влашко.

И наистина туку що Паулато пристигналъ въ Силистра и ето каква телеграмма получилъ тамошния управителъ:

„Вземете корабѣтъ отъ Варсами Афендопуло и го предайте на Леонида Паулато

Министръ Тишевъ.“

Афендопуло протестираше предъ силистренското сѣдилище за неправдата, която му се прави, подигналъ искъ противъ Паулата и отправилъ до Министерството на Правосѣдието по телеграфѣтъ едно дълго изложение на работата, отъ което ние даваме слѣдующето извлечение:

„Азъ искахъ да върна предъ свидѣтели и чрезъ сѣдилището на Паулата заетитѣ отъ него „270 лири заедно съ лихвата още преди истичанието на срокѣтъ; той обаче не рачи да ги приеме тогава, защото имаше око на корабѣтъ ми. Азъ съмъ турски подданикъ, покорявамъ се на българскитѣ сѣдилища и викамъ Паулата въ Силистра да се сѣдимъ. Той обаче издѣйствувалъ чрезъ министръ Тишева да ми се вземе насилствено корабѣтъ и да се предаде нему. Моля за правосѣдие и за покровителството на българскитѣ закони.“

На това изложение Афендопуло получава отъ Министерството на Правосѣдието слѣдующия отговоръ: „Стана распореждане да се испита да ли

„сте турски подданикъ; ако сте такъвъ дѣлото ви „ще се рѣши отъ окръжниятъ сѣдъ. За Министерѣтъ, „Горбановъ“.

Когато дойде дѣлото предъ сѣдѣтъ Паулато обяви, че българското сѣдилище нѣма право да рѣшава спорове между двама елински подданици. Афендопуло доказа обаче чрезъ разни актове и особено чрезъ едно свидѣтелство отъ турското агентство въ Варна, че той е родомъ отъ Артаки въ Мала Азия и че е турски подданикъ. Слѣдъ това сѣдилището като се обяви за компетентно да разгледва тоя споръ, Паулато напсува сѣдницитѣ и си отиде. Той се обърна тогава презъ главитѣ на силистренското сѣдилище къмъ Министерството и тозъ часъ се отвори слѣдующата телеграфическа переписка:

„До Силистренския Управителъ. Ако Афендопуло се е призналъ за елински подданикъ, предайте корабѣтъ на Паулато. Тишевъ.“

„До Министра Тишева. Сѣдѣтъ припозна Афендопула за турски подданикъ; подробности ще получите съ рапортъ по пощата. Управителъ Енчевъ.“

„До Министра Тишева. Сѣдѣтъ ме припозна за турски подданикъ, моля да не насилвате управителѣтъ да предаде корабѣтъ ми. Афендопуло.

„До Силистренскитѣ Управителъ. Ако Афендопулосъ се докаже чрезъ патентитѣ на корабѣтъ му, че е елински подданикъ, предайте корабѣтъ на елинскитѣ консулъ. Министръ Тишевъ“.

„До Министра Тишева. Викамъ отъ управителѣтъ предъ елинскитѣ консулъ, за да покажа патентѣтъ на корабѣтъ си, азъ обяхъ, че го загубихъ при послѣднитѣ насилствия и дадохъ нужнитѣ обяснения. Моля да не ме притеснявате чрезъ управителѣтъ въ този случай. Афендопуло.“

„До Силистренскитѣ Управителъ. Турете подѣстража корабѣтъ на Афендопула, догдѣ сѣдѣтъ издаде рѣшение. Министръ Тишевъ.“

„До Министерството на Правосѣдието. По заповѣдъ на Вътрѣшното Министерство корабѣтъ ми е задржанъ отъ административнитѣ власти. Това ми причинява голѣми загуби, моля ви да го освободите; до това Министерство има испроводени обяснения съ телеграмма н-ро 105 отъ 23 Августъ и чрезъ рапортъ отъ окр. управителъ. Афендопулосъ.“

„До Силистренскитѣ Управителъ. Предайте немедленно корабѣтъ на елинскитѣ консулъ и отговорте за предаването му. Министръ Тишевъ.“

„До Министерството на Правосѣдието. Съ какво право административнитѣ власти грабнаха имотѣтъ ми и го предадоха на друго лице, безъ пресѣда отъ сѣдилището? Афендопулосъ.“

„До Афендопулосъ. Министерството на Правосѣ-

дието не може да вземе никакви мърки и не отговаря за дѣлата на другитѣ. Министръ Стояновъ.“

Догдѣ се слѣдваше тая преписка, русенскиятъ апелативенъ съдъ, на когото се бѣше поднесло дѣлото за рѣшението на въпросътъ за подданството, отговори, че Афендопулосъ е наистина турски подданикъ. Но понеже корабътъ му бѣше предаденъ на елинскиятъ консулъ по заповѣдъ на Тишева, Афендопулосъ отправи до Вътрѣшното Министерство слѣдующата телеграма: „Съ опредѣлението си подъ „н-ро 57, русенскиятъ апелативенъ съдъ ме припозна „за турски подданикъ; корабътъ ми обаче по ваша „заповѣдъ е предаденъ на елинскиятъ консулъ и утрѣ „трѣбва отъ Силистра. Залубитѣ си ще търся отъ „васъ. Афендопулосъ.“

Въ отговоръ на тая телеграма пристигна въ Силистра една заповѣдъ, не вече отъ Тишева или отъ Стоянова, но направо отъ Цанкова, който до сега се бѣше държалъ задъ пердето и бѣше тикалъ другитѣ напредъ; той едвамъ сега излизва на сцената. Тая заповѣдъ гласеше така: „До Силистренскиятъ Управителъ. Предайте немедленно корабътъ на елинскиятъ консулъ и отговорете до довечера за предаванетоъ г.у. Министръ Цанковъ.“

На тая заповѣдъ постѣжда слѣдующиятъ отговоръ: „Министру Цанкову. Предахъ корабътъ на елинскиятъ консулъ и получихъ расписка. Управителъ Енчевъ.“ Но, уви! ново препятствие се подига! Съдътъ туря запоръ на тоя корабъ на основание на едно прошение отъ единъ силистренски жителъ, който ималъ да взема пари отъ Афендопула за кересте, което му билъ далъ, за да поправи тоя същи корабъ. Министръ на Исповѣданията обаче започва тозъ чась съ гърмежитѣ си. Той телеграфира на силистренскиятъ управителъ: „Предайте корабътъ на елинскиятъ консулъ, не му правете препятствия, защото сте отговорни. Цанковъ.“ На тая телеграма се испроважда слѣдующиятъ отговоръ: „Министру Цанкову. Азъ предахъ корабътъ на елинскиятъ консулъ и не правя никакви препятствия за неговото опитване. Съдилището го въспира, отлесете се до него. Управителъ Енчевъ.“

Цанковъ отговаря: „Не припознавайте никаква властъ; предайте корабътъ на елинскиятъ консулъ. Въ противенъ случай вие сте отговорни. Министръ Цанковъ.“

Тука се вече подига искъ отъ единъ български гражданинъ срѣшу единъ турски подданикъ, който се подчинява на българскитѣ съдилища.

По слѣдствие на тая заповѣдъ на г. Цанкова окр. управителъ дигна отъ корабътъ стражаринѣтъ, който бѣше тамъ поставенъ отъ съдебниятъ приставъ и остави корабътъ на произволѣтъ на елинскиятъ консулъ. Съдебниятъ приставъ като вижда това на-

рушение на законътъ, предава окр. управителъ на съдъ и се обръща къмъ дружинния командиръ за да иска военна помощъ, чрезъ която да се упатитурения отъ съдилището запоръ на корабътъ. Дружинния командиръ далъ тая помощъ и корабътъ се въспрелъ да не трѣгва. Г-нъ Цанковъ до портовиятъ капитанъ отправилъ слѣдующата телеграма: „Предайте корабътъ на елинскиятъ консулъ, не му препятствувайте на трѣгването. Министръ Цанковъ.“

На тая телеграма Министрътъ на Исповѣданията получилъ слѣдующи отговоръ: „Не въспирамъ азъ корабътъ, въспира го съдътъ. Капитанъ де Портъ П. Досневъ.“ Отъ силистр. управителъ, на когото билъ телеграфиралъ същото, той получава тоже слѣдующи отговоръ: „Съдътъ чрезъ военнитѣ власти спира корабътъ, азъ не го спирамъ. Управителъ Енчевъ.“

Силистренското съдилище отправи до Министерството на Правосъдието слѣдующата депеша: „Министерството на Външнитѣ дѣла не препознава запорѣтъ, който е туренъ върху корабътъ на единъ турски подданикъ и заповѣда да се предаде на елинскиятъ консулъ. Протестувамъ отъ страна на съдилището противъ това беззаконие. Иосифъ Дайниловъ.“

Скоро пристигнаха въ Силистра три телеграми. Едната бѣше отъ Военния Министръ до дружинния командиръ и тя съдържане заповѣдта да се отнеме отъ съдилището военната помощъ, която му се бѣше дала за да изпълни запорѣтъ; втората телеграма увѣдомяваше силистренскиятъ управителъ, че военната помощъ се отнема отъ съдилището и че той може да предаде корабътъ безпрепятствено на елинскиятъ консулъ; третата телеграма бѣше отъ Министра на Правосъдието и тя гласеше така: „До окр. съдъ въ Силистра. Дигнете запорѣтъ отъ корабътъ на Афендопуло, Министерството на Външнитѣ дѣла се споразумя за това. Мин. Стояновъ.“

Слѣдующата печална телеграма е отправена отъ г. Енчева до Цанкова: „Днесъ, часьтъ по 8 1/2, корабътъ на Афендопуло се замали и изгорѣ; жандармитѣ и дружиннитѣ войници притекоха се на помощъ, но венчко биде безполезно. Управ. Енчевъ.“

Това е изложено въ „Български Гласъ“; но станало ли е истина тъй или не, това още не зная. Но мисля, че е станало това, понеже тука има документарни приказания на 3-мата Министри, т. е. на М-ра на Външнитѣ Работи, на Правосъдието и на Вътрѣшнитѣ Работи относително за запорѣтъ на този корабъ. Отъ друга страна съда се е отказалъ да се подчинява на заповѣдитѣ на М-ритѣ и види се, че е рѣшавалъ въпроса за подданството, а щомъ се узнава, че Афендопулосъ е гръцки подданикъ, то българската властъ не може

да се вмѣсва. Но при всичко това сѣда признава Афендопулоса за турски подданикъ. Колкото за менѣ въ тѣзи работа имамъ голѣмо недоумѣние, отъ една страна, защото сѣ се дали запретиелни телеграмми, безъ пресѣда, отъ М-ра на Вжтр. Работи и М-ра на Външнитѣ Работи, а отъ друга страна, защото сѣда се е отказвалъ да се подчини на министерскитѣ заповѣди. Тая работа ще прави неприятно впечатление не само въ България, но и въ странство. За това моето запитване е съ цѣль да се разясни: да ли е тѣй или не. Ако не е така, тогава „Българ. Гласъ“ ще отговаря за това.

М-ръ Цанковъ: Моля ви се, кажете именно върху кой въпросъ искате разяснение, защото върху корреспонденции не мож да отговарямъ.

Д-ръ Брадель: Азъ ще формулирамъ въпросъ, ще го раздѣля на три части, понеже се касае до трима М-ри: първо: възможно ли е М-ра на Външнитѣ Дѣла да рѣшава въпроса безъ сѣда, когато сѣда вече го е рѣшилъ? Второ: когато сѣда прави едно рѣшение, може ли това рѣшение да се унищожи отъ далечъ? Трето: въ какво отношение къмъ този въпросъ за кораба може да стои М-ра на Вжтрѣшнитѣ Работи и М-ра на Външнитѣ Работи, когато работата е била чисто сѣдебна?

М-ръ Цанковъ: Първия въпросъ бѣше, че като сѣдилището рѣши една работа и като издаде едно рѣшение, могатъ ли М-ритѣ да се мѣшатъ въ тая работа. Азъ ще ви покажа закона, който имамъ въ рѣцѣтъ си.

(Чете): „Дѣлата на чужденци, било по между имъ, било по между тѣхъ и мѣстни жители, се разглѣждатъ и рѣшаватъ по мѣстнитѣ закони, до колкото тѣ не сѣ измѣнени отъ капитуляциитѣ“. Подиръ е казано: (чете) „всѣко сѣдебно мѣсто само си рѣшава: предлѣжи ли предявения нему искъ на неговото вѣдомство и въ никакъвъ случай то не бива да представя на по високъ сѣдъ да му разрѣши схмѣннията“. (Чете нова ст.): „Правителствено мѣсто или лице, като припознае приетото отъ сѣдѣтъ дѣло за подлѣжаще на свое вѣдомство, съобщава за това на председателѣтъ на подлѣжащия сѣдъ, като покаже основанията, по които то счита дѣлото за подлѣжаще на неговото вѣдомство“. — Следователно, едно правителствено мѣсто, когато припознае, че дѣлото не му подлѣжи, то е длъжно да каже на председателѣ: това дѣло не е твое, но е мое. Но гдѣто казвате, че сѣда рѣшавалъ за подданството на единъ човѣкъ, — трѣба да знаете, че за подданството не рѣшава сѣдилището, но правителството. А когато правителственното лице или мѣсто извѣсти председателѣ, че то не е негова работа, той трѣба да го остави. Ето на какво основание е дадена на сѣдилището заповѣдта отъ страна на министерството.

Д-ръ Брадель: Колкото за този въпросъ, азъ не можахъ да разбера, да ли сѣдилището е подвѣдомствено на М-ра на Външнитѣ Дѣла и може ли той направо да заповѣда на сѣдилищата.

М-ръ Цанковъ: М-вото направо не е заповѣдало на окр. управителъ и не е казало, че този корабъ е съ елинска бандера, за това трѣба да го предаде на елинския консулъ и да не слуша председателѣ на сѣда. Азъ заповѣдахъ на окр. управителъ, че трѣба да предаде кораба, защото председателѣ не може да го предава, нито да го взема безъ административната властъ.

Д-ръ Брадель: Наистина ние се заплетохме въ тѣзи обяснения. Въпросътъ бѣхъ поставилъ така: може ли М-ра на Външнитѣ Работи да се бърка въ работитѣ на сѣда и даже на окр. управителъ? Всѣка областъ си има своето началство, което заповѣдва ней. Питамъ: можели М-ра да предрѣши работата, преди да я рѣши сѣда? Колкото за сѣда, да ли е той компетентенъ въ тѣзи работа, азъ самъ подигнахъ схмѣнние, да ли е компетентенъ. Но понеже сѣдѣтъ е рѣшилъ, че Афендопулосъ е турски подданикъ, пакъ питамъ: какъ може М-ра на Външнитѣ Работи да се распорѣжда съ сѣда и да постѣпва съ него както съ свой подвѣдомственъ органъ.

М-ръ Цанковъ: Азъ ще прочетъ още единъ лѣхъ горнята статия. (Чете): „Правителствено мѣсто или лице, като припознае приетото отъ сѣдѣтъ дѣло за подлѣжаще на свое вѣдомство, съобщава за това на председателѣтъ на подлѣжащия сѣдъ, като покаже основанията, по които то счита дѣлото за подлѣжаще на неговото вѣдомство.“

М-ръ Каравеловъ: Колкото за окр. управителъ мисля, че г. Брадель прави голѣма ошибка, като мисли, че само М-ра на Вжтрѣшнитѣ Работи има сношение съ него. Но, г-да, всѣкий отъ М-ритѣ има сношение съ окр. управителъ, защото той е представителъ на властѣта въ онова мѣсто. Както всичкитѣ М-ри сѣ правили сношение съ губернаторитѣ, така е сега съ него. Само съ финансовитѣ чиновници има сношение само Финансовия М-ръ. Така щото не само М-ра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, но и всички други М-ри иматъ специално сношение съ окр. управителъ.

Д-ръ Брадель: Сношение и административна заповѣдъ, — тѣ сѣ съвсѣмъ двѣ разни нѣща. Разбирамъ, че сношението съ окр. управителъ не може да се откаже на единъ М-ръ; но тука се издава заповѣдъ, за да се отнеме корабъ. Колкото за сношението съ окр. управителъ нѣма нищо да кажъ; менѣ собствено интересува отношението на министерствата къмъ сѣда и къмъ неговата независимостъ.

М-ръ Стояновъ: Най напредъ ще забѣлѣжа, че всички тѣзи запитвания станаха на основание на една кореспонденция, напечатана въ единъ вѣстникъ, но не на основание на официално пищо. Освѣти това има въ моето министерство една извѣстна кореспонденция за тѣзи работа, която може, ако стане нужда, въ свое време, да я представя въ Н. Събрание. Предварително сега като се подига въпросъ, че тука министерството се е мѣсило въ сѣда, считамъ за длъжностъ да снема безспокойствието на г. Брадели за това отношение. Въ четенитѣ кореспонденции има двѣ работи. Първата е непосредственото сношение съ Афендопулоса, който телеграфира на М-вото на Правосъдието и което му даде отговоръ. Единъ като се отнесе до М-вото да иска защита, понеже му се нарушило личното право, то може министерството да взема предварителни мѣрки, за да му обезпечи личното право. Кolkото за гражданскитѣ искове, то споредъ нашитѣ закони, сѣдилищата ги обезпечаватъ и М-вото може да покаже при тѣхъ да си търси всѣкий своето право. Но при всичко това има много питанія и протести до М-вото, съ телеграмми, въ които, въ добавокъ, стои: „отговоръ платенъ“. На това отношение щомъ е отговора платенъ, ако се вижда за нужда, отговаря се на оногава, който пита, или му се каже съдебнимъ порядкомъ да си търси правото, т. е. да се отнесе до сѣда. Афендопулосъ телеграфира за частна работа по граждански искъ въ М-вото на Правосъдието и запитва, гдѣ трѣба да се отнесе? Отговори му, се на това, че ако е турски подданикъ, то неговата работа ще разгледва нашето сѣдилище, защото подъ сѣдитѣ правдини подлѣжи и турски подданикъ, както и всѣкий български. Второ каза се, че независимостта на сѣда се нарушила защото сѣда получилъ предписание. Азъ мога да представя кореспонденцията по тѣзи работа, че до сѣда не е станало никакво предписание. Но и отъ самата кореспонденция, прочетена въ вѣстника, се вижда, че сѣда е дѣйствувалъ самостоятелно. Вижда се, че на кораба бѣше турнатъ караулъ; послѣ военната властъ дигна караулътъ. Всичко това показва, че сѣда е дѣйствувалъ самостоятелно и така е рѣшавалъ. Но че неговий М-ръ му казалъ: ти трѣба да дигнешъ своята заповѣдъ на основание на това, че има фактъ, за гдѣто лицето е отъ чуждо подданство; то това има М-ра право да го направи защото никакво рѣшение не може да унищожи факта. Препириането за компетентностъ тука не се рѣшава чрезъ сѣдилището, но чрезъ изпълнителната властъ, на основание на капитуляциитѣ. М-ра на Вѣнкашнитѣ Работи припознава Афендопулоса за не принадлежащъ на наше подданство, но на гръцко. — Щомъ

има тия два факта, М-вото на Правосъдието има право, макаръ че сѣда е независимъ, да заповѣдва, — понеже на сѣда въ това отношение се смаява независимостта. Капитуляциитѣ сѣ двостранни пища и ние сме обязани съ тѣхъ, а правото е чуждо. Ние не можемъ да дадемъ право на нашитѣ сѣдилища, да сѣдятъ чужди подданици. И фактъ е че Афендопулосъ е чужди подданикъ и по нашитѣ съществуващи закони М-ра е ималъ право да заповѣда на сѣда, да престане да глѣда тая работа и да дигне запрещението, ако не го е дигналъ консула; само ако двѣтѣ страни се отнесатъ до нашето сѣдилище, тогава то има право да разгледва дѣлото.

Д-ръ Брадель: Азъ именно желая, щото да имаме сѣдилища самостоятелни. Кolkото за подданството азъ зная, че нашитѣ сѣдове не сѣ компетентни да се произнасятъ за нѣкого чий е подданикъ и че щомъ има двамъ иностранны подданици могатъ да си отидатъ къмъ своитѣ консули, а не къмъ нашитѣ сѣдилища. Но азъ не зная въ този случай когато единъ българинъ отъ Силистра положи секвестро на кораба за 65 лири за кересте, на какво основание не се е разгледвала работата и какъ Министра на Правосъдието е могълъ да вдигне запрещението на кораба? Тѣзи статия е напечатана както се вижда съ цѣль да се излагатъ фактоветѣ, както се мисли да сѣ станали и споредъ менъ туря се сѣнка на Министерството. За това азъ желая да се разясни работата по добръ. Въ тѣзи статия тоже се казва, че Българското Министерство било готово да се подчинява на всѣкиятѣ рѣшения на иностраннытѣ консули. Това азъ съмъ испустналъ при четението на кореспонденцията, защото не е фактъ. Но въобщо цѣлата статия принася неприятно впечатление. Азъ повтарямъ, че българското сѣдилище е взело на себѣ си да рѣшава относително за лица, какви сѣ тѣ подданици и рѣшава за едно лице, че е турски подданикъ. Г-нъ Министръ каза, че сѣдилището не е компетентно да рѣшава въпросътъ за подданството, но че той го е рѣшилъ. Той е заповѣдалъ да се снесе запорътъ и се отнесълъ даже и до дружинния командиръ да дигне войската, която бѣше предсѣдателятъ повикалъ, за да се изпълни рѣшението му. Ние видѣхме, че предсѣдателятъ на сѣда протестира противъ това рѣшение на Министерството, което иска да унищожи неговата пресѣда. Г-да по нечакано положение на работата отъ това не може да бѣде?

М-ръ Стояновъ: Кolkото за протестирането на предсѣдателя на окр. сѣдъ, то може да се събератъ всѣкиятѣ сѣдилища отъ цѣла България и да протестираатъ противъ капитуляциитѣ, но ще бѣде безполезно. Въ тая кореспонденция всѣчко е пред-

ставено малко тъмно. Тука има двама чужди подданици, от които единъ си крие подданството, а противната страна направи възражение за некомпетентността и каза: азъ не желая да се сѣдя въ Силистра, защото противника ми е Английски подданикъ. Сѣдѣтъ какво е направилъ? Сѣдѣтъ се признава компетентенъ и казва: ще разгледамъ дѣлото. Тукъ обръщамъ вниманието ви какво заплитание излиза. Сега да бѣхме ние самостоятелни къмъ правата на капитуляциитѣ, тогава има право нашия сѣдѣ; но въ чуждитѣ работи не е тѣй. Въ чуждитѣ работи макаръ и да постановява и издава рѣшения, въ всѣкий моментъ въ водението на дѣлото, щомъ се укаже, че двѣтъ страни сѣ чужди подданици и щомъ се заяви отъ консула на заинтересуваната страна, ние сме длъжни да истрѣгнемъ дѣлото отъ сѣда съ просто едно предписание. Ние не можемъ да пратимъ дѣлото на Върх. Сѣдѣ. Положимъ, че двама чужди подданици се сѣдятъ и става препирня; компетентно ли е нашето сѣдилище или не? и ако пратимъ дѣлото въ извѣстно сѣдилище, а сѣдилището рѣши противното, тогава какво ще стане съ нашето правителство? — Позитивнитѣ права, които сѣ опредѣлени въ международнитѣ трактати — и вие знаете, какъ сѣ опредѣлени правата въ трактатитѣ, азъ говоря за принципъ, — само изпълнителната властъ въ това отношение взаимно съ капитуляциитѣ приема, а не нашето сѣдилище. Азъ имамъ нѣколко фактове за такива распореждания. Ако вземе нашето сѣдилище да разгледва едно дѣло, а чуждъ консулъ дойде и каже: той е мой подданикъ и вашето сѣдилище не е компетентно, тогава азъ съмъ длъженъ да направа распореждане и да кажа на сѣдилището: ти престани! — Ние искаме да държимъ сѣдилищата съвършенно независими, но тукъ никаква независимост не може да излѣзе. Ние не можемъ да кажемъ на страннитѣ консули, че сѣдилището е независима властъ и че не можемъ да имъ заповѣдаме, защото ние сами сме създали законъ за себѣ си. Тука въпросътъ е ясенъ като двѣ и двѣ четири. Нашето правителство може да заблуди, че не знае еди-кой какъвъ е подданикъ; но факта е, че никое сѣдилище не може да рѣшава въпроси за подданство.

М-ръ Цанковъ: Остава една частъ на въпроса: да ли Афендопулостъ е билъ еленски подданикъ или не. То е извѣстно, че корреспонденцията не е писана съ чисто сърдце. Ако е писана съ чисто сърдце, то щѣше да каже, че корабътъ е билъ отъ елинска бандера, но това се е избѣгнало. Въпроса е: съ какво се доказва, че той е турски подданикъ? — Доказва се съ едно свидѣтелство отъ турското агентство въ Варна, — Има ли такова агентство? Ние въ България турски агентства нѣмаме, макаръ

да сѣ се водили преговори. Българското правителство не ги призна; слѣдователно не трѣба да пита българското правителство, има ли турски агентства въ България. И като стои работата тѣй, то не е ли ги срамъ да я представятъ въ другъ видъ?

Предсѣдателъ: Тука въпросътъ е за запитването и за отговорътъ и тука се запитва и отговаря; но има още и други лица освѣнъ запитвачътъ, които искатъ да говорятъ. Азъ мисля, че до гдѣто не се свърши между запитвачътъ и Министерството, до тогава немогатъ да се мѣсятъ въ дискусиата други оратори.

Илия Цановъ: Добрѣ. Рѣши ли се вече този въпросъ, че нѣма да се мѣсятъ други, та още мѣ се не дава думата? Азъ вече единъ часъ искамъ дума. Трѣба да положите въпросътъ: да ли нѣма да говори другъ, до гдѣто между запитвачътъ и Министерството не се свърши. И азъ моля да се рѣши този въпросъ единъ пѣтъ, за да знаемъ, кога всѣкий може да влѣзе въ дискусия.

Предсѣдателъ: Тогазъ азъ ще направа този въпросъ на Нар. Събрание: могатъ ли както обикновено ставатъ дебатитѣ, да ставатъ така и при запитванията? Приема ли се това? (Приема се.)

Даскаловъ: Първий въпросъ на г-на д-ра Брадеца бѣше сега на разгледване. Той раздѣли своето запитване на три въпроса, но първий въпросъ взема по голѣма и по обширна мѣрка. Ние захванахме вече да говоримъ и за третата частъ. За това мож да кажа сега отъ страна на г-на Министра, — макаръ и да не съмъ опълномощенъ, — че международний морски законъ казва: флагътъ на кораба означава чуждото поданство. Слѣдователно, до когато не се знае какъвъ флагъ е ималъ: български ли, турски ли, грцки ли, французски ли, — до тогава нищо не може да се опредѣли; но щомъ се чуе, че той е ималъ елински флагъ, припознава се за елински подданикъ. А капитанина може да бѣде българинъ, турчинъ, французинъ или другъ. Слѣдователно касаяло се е отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ дѣла, който бѣше опълномощенъ да телеграфира на окр. началникъ, да му каже, че кораба, който се намира въ Силистра подъ грцки флагъ, да се даде на неговий консулъ, защото тѣй стои въ международний морски законъ.

М-ръ Цанковъ: Азъ ви казахъ истината, че кораба е билъ съ грцко знаме и притежателя му е билъ грцки подданикъ. Сѣтнѣ на основание на свидѣтелството, което му направи турскиятъ агентинъ въ Варна и което бѣше за него желателно, той махна грцката пандера и тури турска. Тогазъ телеграфически казахъ: като е тѣй, нека си покаже патентътъ какъвъ е кораба. Той казалъ, че е изгубилъ патента си, защото бѣше отъ грцко правителство. Тогазъ

казахъ на началника: не слушайте председателя на сждѣтъ, и предавайте кораба!

Илия Цановъ: Отъ когато искахъ дума измѣниха се толкозъ други думи, щото много нѣщо не помня отъ онова, което искахъ да кажа. За това мисли, да заявя и говоря по дѣлото отъ начало.

Г-нъ Министръ на Външнитѣ дѣла, като се тури на сждебната почва, прочете нѣкои статии изъ временнитѣ правила, безъ да ни каже кои сж. Азъ потърсихъ и намѣрихъ, кои сж тия членове и най напредъ видѣхъ чл. 86, който казва така: (Чете.) „Дѣла на иностранци, както между тѣхъ, така и между тѣхъ и мѣстнитѣ жители, се обсъждатъ и рѣшаватъ на основание на мѣстнитѣ закони, до колкото тѣ не сж измѣнени съ капитуляциитѣ.“

Твърдѣ добрѣ разбирамъ тозъ членъ, но той тука си нѣма никакъ мѣстото, защото той като ни проважда до капитуляциитѣ, иска да ни каже да ги назиме; а капитуляциитѣ ето що ни казватъ: когато има двама чужденци и се съгласятъ, могатъ да се сждатъ предъ нашитѣ сждилища. Това се е случвало; когато има сждба изъ между тѣхъ и мѣстожителитѣ, тогава присъствуватъ консула или драгоманинътъ му. Искамъ да кажа, че и тѣзи статия въ това дѣло си нѣма мѣстото. Подиръ това г-нъ М-ръ преведе 88 ст. Въ нея се казва: (Чете) „всяко сждебно мѣсто само рѣшава: подлѣжи ли предявения искъ подъ неговото вѣдомство и въ никакъвъ случай не е длъжно да представлява на по високъ сждъ, да му рѣшава сжмѣнѣния.“

Ето тукъ малко си влѣзохме въ дѣлото и силистренския сждъ се намира връхъ законната почва. Предявява се въ силистренский окр. сждъ искъ и той е рѣшилъ, че той е компетентенъ да го рѣшава. Но какво се случи? Министрътъ, като се основава на 95 ст., съ която сега защитава и оправдава направеното, казва на силистр. сждъ: азъ съмъ компетентенъ и заповѣдамъ ти да не глѣдашъ това дѣло. 95 ст. гласи: (Чете) „Правителственното мѣсто или лице, като признава приemenото въ сждѣтъ дѣло да подлѣжи подъ вѣдомството му, съобщава за това на председателя на надлѣжния сждъ, като покаже основанията, по които то счита дѣлото да подлѣжи подъ вѣдомството му.“

Сирѣчь г-нъ Министръ мисли, че когато предлежи работата между двѣ страни, които сж чужди подданици, той припознава за неговъ длъжностъ да се извличатъ отъ сждѣтъ. Ние отъ корреспонденцията не виждаме, че е показано такова основание, но азъ, като се опирамъ на сжитѣ сждебни правила, казвамъ, че Министра не трѣбаше да се запре на 95 ст., но трѣбаше да поглѣдне и на 94 ст. която казва: (Чете.) „Препирни за подсждностъ между сждебнитѣ учреждения и другитѣ вѣдомства

съ исключение на военнитѣ сждове, се разрѣшаватъ отъ адм. сждове съгласно съ 1. пар. на 915 ст. отъ настоящитѣ правила“. И като сега нѣмаме административни сждове, трѣбаше дѣлото да се възложи на апелативнитѣ сждилища, които ги замѣстуватъ, за да рѣшатъ така каквото распорежда ст. 94. Силистренското сждилище е постъпило така. Слѣдователно азъ мисли, че туй сждилище имаше послѣдователностъ. А въ този случай не трѣбаше да се испуца изъ предъ видъ 93 ст. която казва: (Чете.) „Рѣшенията на губернский сждъ по въпроси за препирни се считатъ за окончателни“.

Искамъ да кажа, че като се предало дѣлото на апелативния сждъ, за да рѣши кому е оно подвѣдомствено, трѣбаше да се не закача сждебния вървежъ и така дѣлото щѣше да влѣзе въ своя пѣхъ и не щѣше да се нарушава законътъ.

За доказателство се показва още и това, че имало фактъ, че и двѣтѣ страни били чужди подданици. Тозъ фактъ ние го нѣмаме; а ако го има въ Министерството, то е друго нѣщо. Колкото за насъ ние имаме доказателство още и това, че единъ силистренски гражданинъ, неоспоримъ български подданикъ, подалъ искъ на сжда, да се не продава кораба, защото притежателятъ му дългувалъ за дѣски. Защо се унищожи правото на този чловѣкъ?

Колкото за думитѣ на г-на Министра на Правосъдѣието, азъ ще се върна по послѣ.

М-ръ. Стояновъ: Чини ми се, че въ онова, което говорихъ по напредъ, се заключава отговорътъ и на това, което каза г-нъ Цановъ. Той каза, че лесно щѣше да бжде работата, като показва на нѣкои членове въ врем. правила, но почитаемото Нар. Събрание не е сжди, да може да се основава на нѣкакви членове. Тукъ трѣбамъ общи обяснения. Негова милость дойде до заключение, като посчете нѣколко статии, че тѣзи работа на Афендопулосъ трѣба да се рѣши отъ апелативний сждъ. Азъ отъ неофициаленъ источникъ зная — както казахъ вече по преди, че ние нѣмаме официални документи за това, но защитванието стана на основание на една статия — така щото отъ неофициалний источникъ зная, че тѣзи работа била представена на апелативний сждъ. Той признава Афендопула за турски подданикъ, слѣдователно работата подлѣжи подъ нашитѣ сждилища. Но рѣшава ли се съ това работата? — Въпроси за подданство и въпроси за подсждимостъ на чуждитѣ подданици не могатъ да се рѣшаватъ въ нашитѣ сждилища. Когато Гърция каже: тозъ корабъ е мой, тогава ще ли я пращаме на нашитѣ сждилища да докаже това? Азъ мисля, че всѣкий вижда, че това не може да стане; но Министра на Външнитѣ Работи заедно съ консула ще рѣши тозъ въпросъ.

Колкото се касае за Временните Правила, нѣкои статии отъ които чете г-нъ предговорившиятъ, — и статии не трѣба да се привождаатъ тука — (Илия Цановъ: даде ни се примѣръ.), тѣ се касаятъ за вътрѣшната сѣдебна организация, която не може да ни послужи за рѣшение на въпроси, които сѣтѣсно свързани съ нашитѣ вънкашни обвезателства.

Напослѣтъ има да забѣлѣжа, че г-нъ предговорившиятъ нѣма право да прекъсва думитѣ на говорившиятъ, били тѣ депутати, а още по малко, когато говори Министръ.

М-ръ. Цанковъ: Азъ казахъ, че сѣдилището не е имало да глѣда дѣла за чужди подданици и като е той чуждъ подданикъ, то азъ показахъ онѣзи членове, за да видите по коя причина Министрътъ на Външнитѣ Дѣла е вземалъ участие въ тѣзи работа. Слѣдователно Министра на Външнитѣ Дѣла ако се е мѣсилъ въ сѣдилището, той е правилъ това на основание на 95 чл. на Временнитѣ Сѣдебни Правила, който членъ казва така: (Чете:) „Правителственитѣ мѣста или лица, като признаватъ едно дѣло принадлежаше на своето вѣдомство, съобщаватъ на председателя на надлѣжния сѣдъ, като покажатъ на основание на коя статия дѣлото принадлежи на неговото вѣдомство“. Ако председателя не послуша, това е друга работа. Но Министерството е глѣдало тая работа, защото това е негова длѣжностъ; и само за това показвамъ на този членъ.

Бурмовъ: Макарь че много отъ онова, което имахъ да кажъ се каза вече отъ ония, които възражаваха до сега на министритѣ, но все остава и за мене да кажа нѣщо. Направи се отъ нѣкои министри възражение, че не трѣбало да се взема предъ видъ корресонденцията, която е била напечатана въ единъ вѣстникъ. До колкото азъ разумѣвамъ, корресонденцията се взела не като нѣщо основно, което вѣрно показва работитѣ, но като единъ слухъ. Може и да нѣма нигдѣ написано нѣщо, но да дойде слухъ до депутатитѣ, че министритѣ сѣ се намѣсили въ сѣдилищата и на основание на такъвъ слухъ депутатитѣ иматъ право да запитватъ истиненъ ли е той? Ще рече, че министритѣ по тѣзи само причина, че се указва върху корресонденцията, нѣматъ право да отхвърлятъ запитването. На всѣкъ депутатитѣ запитватъ, не само на основание на извѣстия напечатани въ вѣстниците, но и на основание на прости слухове. Остава само да се опредѣли въпросътъ, върху който се иска отговоръ отъ г. министра. Слухъ има, ако не щете да указваме на корресонденцията, че министритѣ сѣ се мѣсили въ сѣдилищата. Сѣдилищата рѣшаватъ; министритѣ казватъ: рѣшението ви не припознаваме, отдайте кораба. Може ли това да става? Не; това не е възможно. Министритѣ могатъ по зако-

ненъ редъ пакъ да се отнесахъ до сѣдилищата и най послѣ до Върховното Сѣдилище. Рѣшението отъ сѣдилищата никой нѣма право да отмѣнява особно по дѣло гражданско. По углавнитѣ дѣла дава се право на Главата на държавата да лишава или да прощава, но не да отмѣнява рѣшенията на сѣдилищата особено за граждански работи. Това не може никой да направи. Кога едно сѣдилище е направило рѣшение, вие можите, ако го припознавате за криво, да се обърнете до по горнитѣ сѣдилища. Ако и тия сѣдилища потвърдятъ рѣшението, вамъ не ви остава друго освѣнъ да приклоните глава. Но какво виждаме по въпросътъ, който ни сега занимава? Ние виждаме, че министритѣ отричатъ правото на едно лице, което се намира въ българската земя и което казва: „азъ по закона подлѣжа на сѣдилището на тѣзи страна, защото съмъ турски подданикъ; вие искате да ми вземете кораба? Нека рѣшатъ сѣдилищата на страната този въпросъ, защото азъ съмъ турски подданикъ. Каза се, че въпросътъ за подданството се билъ рѣшавалъ компетентно отъ министритѣ. Това го първий пътъ чувамъ. Всѣка препирня за какво да е дѣло, рѣшава се не отъ министритѣ, но отъ сѣдилищата. Ако компетентний министръ не е билъ съгласенъ съ сѣдилището, той можеше да направи въззивъ срѣщу рѣшението му и да докаже предъ апелативний сѣдъ, че Афендопулосъ е гръцки подданикъ, а не да унищожи рѣшението на сѣда и да му заповѣдва да предаде кораба. Такива нѣща могатъ да ставатъ въ държава, гдѣто законътъ не се почита и гдѣто нѣма редовенъ законъ за сѣдилищата. Тѣ ставаха у насъ въ турско време. Въ турско време можеше да се предава едно дѣло на сѣдътъ само чрезъ пашата. Ако той се съгласеше да се предаде дѣлото на сѣдилището, то се предаваше; ако ли неработата оставаше не разглѣдана, или пъкъ рѣшена по волята на пашата. Но у насъ не е така. Всѣкий има право да се представи съ тѣжбата си направо въ сѣдилището. Но ние виждаме, че министритѣ отричатъ това право на единъ, който е дошелъ въ българската земя и който е казалъ, че е турски подданикъ и иска да го сѣди български сѣдъ и поради това питаме: отричали ли сѣ министритѣ това или не? Министритѣ казватъ, че сѣ отричали, но се оправдаватъ съ това, че на сѣдилището не било дадено право, да глѣда въпроси за подданство. Това възражение си нѣма мѣстото, защото рѣшение направено отъ единъ сѣдъ, може да се отмѣни само по сѣдебенъ начинъ, а не по административенъ. Ние виждаме още, че единъ български подданикъ ималъ да взема отъ Афендопуло пари и по закона се е обърналъ на сѣдилището. Той казалъ предъ сѣдътъ: този човекъ има да ми дава пари, моля ви да ме обезпечите; ако не,

азъ ще изгубя паритѣ си. „Съдилището взема искътъ въ внимание, разгѣжда го и го намѣрва за основенъ; а за да обезпечи ищецътъ, туря запоръ върху парахода. Всѣкий проумѣва, какво ще каже, да се тури запоръ върху параходъ. То ще каже, че този параходъ не ще се вземе отъ никого, до гдѣто не се рѣши искътъ направенъ срѣщу владѣлецътъ му и че той ще е освободенъ само тогава, когато този, който е ималъ да взема пари отъ владѣлецътъ му, си ги вземе назадъ. Но министритѣ какво направили? Тѣ унищожили просто рѣшението на съдилището, защото казали: снемете запора! Кой може да направи такова нѣщо? — Само по горний съдъ; но никога министритѣ, нито даже Главата на държавата. А че министритѣ направили такова нѣщо, това го сами признаватъ. Предсѣдателятъ казалъ, че не може да се промѣни рѣшението и повикалъ войска, за да се почита святостта на рѣшението на съдилището. Министритѣ възразили: ще бѣде така, каквото ние рѣcheme. Това е съвършенъ произволъ. Ето върху този произволъ става запитване. — (Единъ гласъ: не се чуе). Азъ не отговарямъ на такива замѣтки.

Райчо Поповъ: Има и други да говорятъ.

Предсѣд. Азъ вече забѣлжихъ съ звѣнца, че не давамъ прекращаване на говорящия, но като не се разбира, то ще му кажа и съ думи. Слѣдвайте.

Бурмовъ: (Продължава): Г. Цановъ каза, че когато двѣ правителствени мѣста си приписватъ правото да разгѣждатъ една работа, каквато е била въ този случай — защото двѣ правителствени мѣста сж си припознавали компетентността, — то се възлага на другъ единъ съдъ да рѣши прерѣшението, а именно както бѣше по преди на администр. съдъ, или както е сега на апелативний съдъ. Г-нъ министръ мисли, че когато една работа не принадлежи на съда, то и ако вече съдътъ я е разгѣждалъ, министерството може да му я отнеме. Той никакъ не опровергава съ това възражението на г. Цанова. И така за насъ остава тоя фактъ, че министра е запретилъ изпълнението на едно съдебно рѣшение. Отмѣнявали ли сж г-да министритѣ такива рѣшения, които тѣ по никои закони не могатъ да отмѣнятъ, нека се обяснятъ!

М-ръ Стояновъ: Ще се обяснимъ по нѣкои въпроси, за които се касаятъ думитѣ на предговорившия.

Г-нъ предговорившия не е разумѣлъ, че когато се каза, че дебатитѣ вървятъ върху една кореспонденция, напечатана въ една газета, която не може да има толкова вѣроятност, колкото аутентичнитѣ официални документи, които министрътъ може да представи, то съ това никои не е казалъ, че не трѣба да ставатъ запитвания. Въ казаната

кореспонденция може да има нѣщо сгрѣшено, за това ако стане нужда, касателно до менъ, азъ мога да представя всичката преписка отъ официалната кореспонденция. Азъ пакъ повтарямъ, че когато има въпросъ за подданство, такъвъ въпросъ не могатъ да го рѣшаватъ нашитѣ съдилища, но трѣба да се рѣшава споредъ капитуляциитѣ и споредъ международнитѣ задължения, а не споредъ нѣкои принципи, които ние сме си въвели въ нашата държава. Всички виждаме, че въпроситѣ касателно до правото на нашитѣ подданици се пращатъ въ нашитѣ съдилища; обаче ония, които се касаятъ до външнитѣ наши обязательства, тѣхъ не можемъ да ги пращаме на нашитѣ съдилища. Тука нѣма смисълъ да кажемъ на една държава, че едно международно обязательство ще се разрѣшава въ наше съдилище. Коя държава ще се съгласи на това? Държавитѣ рѣшаватъ международнитѣ обязательства чрезъ своитѣ представители. Такъвъ характеръ иматъ капитуляциитѣ. И предговорившия или не е вникналъ добръ въ работата, или му се е хотѣло да каже, че въ турското господарство било тѣй, гдѣто дѣлата чрезъ нашитѣ сж се предавали на съда. Вие хубаво трѣба да знаете, че капитуляциитѣ сж отъ турското време и отъ турското правителство, което е дало задължение на другитѣ сили и които задължения сж и намъ наложени отъ Берлинския Трактатъ. Ако можемъ съ преговори да се освободимъ отъ тѣхъ, то е другъ въпросъ. Погѣднете напр. въ Цариградъ, ако се подигнатъ такива въпроси да ли ги рѣшава Ахъями Адлие! — Комиснитѣ ги рѣшаватъ. Сега да стани Ахъями Адлие и да протестира, може ли да бѣде? — Това е ясно, че не може.

М-ръ Цановъ: За да отговоря повторно, че единъ българинъ си изгубва правата, трѣба понапредъ да разясня, какво ще каже запоръ. Имамъ писмото отъ Дайнилова до окр. управителъ: (Чете писмото въ което се говори, че понеже се предяви отводъ за подеждимостта на това дѣло, както и за подданството на Афендопулосъ, дѣлото се препраща въ русенския апелативенъ съдъ). Това ще каже че запора, който министерството е заповѣдало да се дигне, бѣше такъвъ, който имаше да се свърши тогава, когато се разрѣши, чий подданикъ е Афендопулосъ. Той запоръ е, а не другъ.

Д-ръ Браделъ: Всичкитѣ нещастия произлизатъ отъ това, че не се е знаело, какъвъ подданикъ е Афендопулосъ. За мене не е ясно слѣдующето: г-нъ Министръ на Правосъдието каза, че е имало задължителни капитуляции. Истина, трѣба да се подчиняваме на тѣхъ, но въ какъвъ случай трѣба да се подчиняваме, това трѣба ясно да е казано. Г-нъ Министръ на Правосъдието каза, че щомъ елинский консулъ съобщи на българското министерство, че

Афендопулосъ е неговъ подданикъ, то правителството е трѣбало да го предаде. Тѣй ли лесно се върши при нашето правителство, ако нѣкой консулъ каже, тоя чловѣкъ е мой подданикъ, щото изведнажъ да се прекосне всичката работа? Това азъ мисля, че не е тѣй лесна работа. Тогава не се спазва авторитета на сѣдилищата, ако Министра заповѣда тѣй или иначе. Азъ се основавамъ на тѣхъ телеграмми и считамъ за длъжностъ да питамъ: тѣй ли е станало по законенъ редъ. Трѣбало е да се представи на сѣда, защо не е подсѣдимо дѣлото подъ неговото вѣдомство и защо се пренася на друго. За това не казва нищо г-да министритѣ, само г-нъ Министръ на Правосѣдието каза, че има официална корреспонденция въ това отношение. Азъ бихъ желалъ — понеже въпросътъ е принципиаленъ и твърдѣ деликатенъ за нашитѣ отношения къмъ чуждитѣ консули — да се прочете тѣзи корреспонденция отъ Министра на Правосѣдието. Защото ако не се обясни работата, то тозъ случай ще служи за унижение на българскитѣ сѣдилища и на българското министерство.

М-ръ Цанковъ: Азъ мисля, че Нар. Събрание десетъ пкти чу, кой е компетентенъ да рѣшава въпроси за подданство. Азъ го казахъ като Министръ на Външнитѣ Дѣла и като компетентенъ въ това отношение. Показахъ още, че кораба е носилъ гръцка пандера. А кой е казалъ, че е носилъ турска пандера? — Това го каза турския агентъ въ Варна, който не е припознатъ отъ правителството. Остава по нататъкъ да рѣши Нар. Събрание: трѣба ли да се продължи тѣзи дебата или не. Иначе ще каже да се подиграваме.

М-ръ Каравеловъ: Тукъ се говори, че кораба е заложенъ и че е ималъ гръцки флагъ; значи каквѣто флагъ е носилъ, такъвъ се счита. Щомъ се докаже, че гръцки флагъ е носилъ, то е свършена работа, той е чуждъ, а не се глѣда какъвъ подданикъ е капитанина. Значи, че тука е имало двама гръци. Нека си трѣкатъ главитѣ и нека ги сѣдятъ консулитѣ. А колкото за сѣдилищата, азъ бихъ могълъ да кажа, че и азъ съмъ се бъркалъ и много по силно, отъ колкото другитѣ министри. Но работата е, защо съмъ то направилъ.

М-ръ Стояновъ: Помни Нар. Събрание, че азъ приведохъ примѣри, ако чуждъ консулъ заяви, че еди-кой е неговъ подданикъ, то съ това не щѣхъ да кажа, че ще му се предава тозъ чась щомъ заяви, безъ да направи нашата власть всичко потрѣбно разгѣждане, за да му се отрѣче, ако нѣма основание. Има ли основание, тогава ще признае исканието му. Нашето сѣдилище може да разгѣда работата, но щомъ нашата власть признае, че той е билъ чуждъ подданикъ, свършва се работата. (Гласове: исчерпано е!)

Предсѣдатель: Има още 8 души, които желаятъ да говорятъ. Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Гласове: не желае). Който желае да си дигне ржката. (Мениество.)

Тогава има друго едно запитване отъ г-на Бурмова.

Бурмовъ: Както вече знае Събранието, запитването, което азъ вчера обявихъ, че ще направя до г-да Министритѣ, има тѣсна свързка и съ запитването, което днесъ стана отъ г-нъ Брадея.

Споредъ нашата Конституция и закона на нашата страна, сѣдебната власть принадлежи само на едни извѣстни учреждения и лица. Ето какъ се казва въ Конституцията. (Чете) „Сѣдебната власть въ всичката нейна ширина принадлежи на сѣдебнитѣ мѣста и лица, които дѣйствуватъ отъ името на Князя. Отношенията на Князя къмъ тия мѣста и лица се опредѣляватъ чрезъ особенни наредби.“ Кои сж тѣзи сѣдебни мѣста и лица? Ето какъ казва нашия законъ: „сѣдебната власть принадлежи на мировитѣ сѣдове, окр. сѣдилища, апп. сѣдилища и на Върховний Кассационий Сѣдъ.“ Други сѣдилища нѣма, освѣнъ поменжтитѣ и въ тѣхнитѣ присѣди никой не може да се намѣси. Това е смисълътъ на оная статия отъ Конституцията, която прочетохъ.

Въ другитѣ конституции, които по обширно сж изложени, работитѣ се разясняватъ по надребно, че никой не може да се мѣси въ сѣдилищата и че тѣхнитѣ рѣшения сж святи и не могатъ отъ никого да се унищожатъ. Но какво видимъ ние? Ние видимъ отъ рѣшенията, които е направило Министерството, че то си е позволило да докачи самата Конституция, защото съ едно постановление Министерский Съвѣтъ е рѣшилъ, щото всякакви сѣдби, които могатъ да се случатъ за мери между една община и друга, да не се глѣдатъ вече отъ сѣдилищата, както до сега, но да се глѣдатъ отъ окр. адм. съвѣти и който не е благодаренъ отъ рѣшението на тия съвѣти, да се отнася до Министерский Съвѣтъ.

Въ втората часть на това постановление се казва още: „всичкитѣ до сегашни постановления и рѣшения отъ сѣдилищата върху меритѣ се отмѣняватъ.“ Менѣ се чини че е така, а за по добро освѣтление ще прочетъ самото министерско постановление. (Чете:)

„О к р ж н о № 1905.... Г-не предсѣдателю на..... Окръженъ Сѣдъ.“

Имамъ честь, Г-не предсѣдателю, да Ви съобщи за знание и ржководство, че Мин. Съвѣтъ въ засѣданието си на 1-й текущий като взе въ внимание, че за рѣшенията на процеси, които се повдигатъ между разни общини за мери изискватъ се административни изслѣдвания, постанови: 1) всички процеси за общественни мери, подягнати отъ общини, да се разгѣждатъ за напредъ въ окръжнитѣ съвѣти и интересующитѣ се страни, ако сж не доволни отъ

рѣшенията на окръжния съвѣтъ, да се отнасятъ въ Министерскій Съвѣтъ, който дава окончателно рѣшение; 2) изпълнението на всичкитѣ постановления издадени отъ окр. и апелат. съдове по процеси за общественни мери да се спре и ако интересующитѣ се страни пожелаатъ, могатъ да подпнатъ искове отъ ново въ окр. съвѣти.“ — Отъ това постановление, споредъ както казахъ преди да прочетъ текстътъ му, става ясно, че министритѣ първо и първо си присвояватъ право противъ Конституцията да съдятъ процеси второ присвояватъ си властъ да унищожаватъ постановленията на сѣдилищата. Такава властъ никой нѣма въ държава, гдѣто има конституция. Ней може да я има въ варварскитѣ земи, гдѣто не съществуватъ вѣрни понятия за съдебнитѣ учреждения. Въ тия земи министритѣ или везиритѣ — защото въ такива страни има и везирска длъжностъ — (Гласове: на предмѣта!) могатъ да унищожатъ рѣшенията на сѣдилището. Това излиза и отъ това, че тамъ нѣма ясно постановление отъ закона. Само въ варварскитѣ господства не знаятъ, какво отношение трѣба да съществува между съдебната и изпълнителната власти. А у насъ това е ясно опредѣлено отъ закона. Ние имаме една Конституция, върху основата на която имаме цѣлий законъ, въ който се казва, кому принадлежи съдебната властъ. Тогавъ пита се първо на какво основание г-да министритѣ сѣ се рѣшили да нарушатъ Конституцията и да съдятъ вмѣсто съдебнитѣ учреждения? Второ защо да си присвоятъ законодателна властъ и да заповѣдватъ, щото еди-кой работа, която се е глѣдала до сега въ сѣдилищата, отъ сега нататѣкъ да се не глѣда въ тѣхъ? Съ какво право министритѣ сѣ си присвоили такава властъ? И това тѣ сѣ го направили единъ мѣсець преди да се събере Законодателното Събрание, защото окръжното на министра е проведено на 5 Септемврий т. г. Не сѣ ли могли тѣ да почакатъ още двѣ или три недѣли? И това е не обяснимо нѣщо.

Самото Законодателно Събрание, ако искаме да тълкуваме добръ Конституцията, не може да нареди, щото изпълнителната властъ въ сѣщо време да сѣди, защото въ Конституцията е казано, че съдебната властъ ще принадлежи само на едни извѣстни учреждения и лица. — Друго едно рѣшение отъ Министерскій Съвѣтъ показва сѣщото. Въ Държав. Вѣстникъ глѣдаме слѣдующето окръжно отъ Министерството на Правосѣдието.

„Окрѣжно № 1906.... Господину Предсѣдателю на.....“

Въ допълнение на окръжното отъ 2-й текущаго подъ № 1817, имамъ честь, да ви съобща за знание и ръководство, Г-не Предсѣдателю, че Министерскій Съвѣтъ въ засѣданието си на 1-й Септемврий т. г. като взе въ внимание, че има нѣ-

кой заселени чифлици, които сѣ продадени и покупателитѣ имъ принуждаватъ земледѣлцитѣ да се изселяватъ отъ тѣхъ, постанови всички тия, които сѣ купили заселени чифлици, да не принуждаватъ селянитѣ да се изселяватъ отъ тѣхъ, до когато въпросътъ за тия чифлици“ и. т. н.

Нѣ е това окръжно, което искахъ да прочетъ, нѣ и то показва, че министритѣ сѣ преминжли властѣта си.

Такова постановление може да прави една законодателна властъ. (Гласове: хо! хо!) Ако и случайно прочетохъ рѣшеното окръжно, но повтарямъ да кажа, че това сѣщо служи за доказателство, че Министерскій Съвѣтъ си е присвоилъ законодателна властъ. Ето окръжното, което собственно искамъ да прочетъ: „на основание отъ постановлението на Министерскій Съвѣтъ, съобщено въ Министерството на Правосѣдието съ отношение отъ 22 Септ. т. г., подъ № 330 имамъ честь, Г-не Предсѣдателю, да Ви съобща, че понеже окръжнитѣ сѣдилища въ повечето окръзи се упраздниха и на мѣсто тѣхъ се учредиха мирови сѣдни, то съгласно съ нашиятъ циркуляръ отъ 10-й Априлий 1880 год. подъ № 570 за да се даде възможностъ на възвращающето се турско население да влѣзе по скоро въ владѣние на недвижимитѣ си имоти и съгласно съ горѣказаното отъ Министерскій Съвѣтъ постановление, предостава се на мировитѣ сѣдни въ тѣзи 2 околии гдѣто нѣма окръжни съдове, да ввождатъ въ владѣние възвращающитѣ се турци бѣженци въ недвижимитѣ имъ имуществъ споредъ постановлението на Императорскій Русскій Комиссаръ отъ 2-й Августъ 1878 г., копие отъ което трѣба да препратите въ подвѣдомственнитѣ Вамъ мирови учреждения, заедно съ настоящето предписане.“

Такова едно окръжно проважда г-нъ М-ръ на Правосѣдието. Мѣжду това глѣдаме отъ Министра на Вѣтр. Дѣла издаденъ единъ указъ, който противорѣчи на това, което предписва г-нъ Министръ на Правосѣдието по рѣшение на Министерскій Съвѣтъ и този указъ на Министра на Вѣтр. Дѣла се основа сѣщо на едно рѣшение отъ Министерскій Съвѣтъ. Какъ и отъ гдѣ е произшло такова дълбоко противурѣчие! Ето този указъ: (Чете:) По министерството на Вѣтрѣшнитѣ Дѣла. Указъ № 428. Ние Александръ I-ий Съ Божия милость и народната воля Князь на България. Споредъ предложението на Нашиятъ Министръ на Вѣтрѣшнитѣ Работи, представено Намъ съ докладътъ му отъ 25-й Юлий 1880 год. подъ № 2652 постановихме и постановяваме:

I. На бѣжанцитѣ селяни земледѣлци, които сѣ се върнали и се връщатъ, домоветѣ, нивитѣ, лозята и бостанитѣ да се отдадѣтъ въ владѣние тѣхно безъ

испълнението съдебнитѣ формалности, които сж установени отъ постановлението на съвѣтъ при бившето управление на Россійскій Импер. Комиссаръ отъ 2-й Августъ 1880 год. подъ № 47.

II. На сжщитѣ (селени земледѣлци бѣжанци), които сж се върнали и се връщатъ тая година, да се даде и частта отъ тѣзи годишната арендна плата, която частъ се падна на правителството, била тя въ натура отъ произведенията, била въ пари, споредъ условията на отдаване въ аренда.

III. Горитѣ, воденицитѣ, дюкнитѣ и тѣмъ подобни, както и чифлицитѣ, сир. землитѣ, които стопанитѣ бѣжанци не обработватъ сами, а съ слуги или наематели, се исключаватъ отъ това и се отдаватъ на стопанитѣ имъ въ владѣние само слѣдъ изпълнението формалноститѣ на постановлението на съвѣтъ при бившето управление на Императорскій Россійскій Комиссаръ. Сжщо продажбата на преброенитѣ въ ст. I. имущества, които сж получени безъ изпълнението съдебнитѣ формалности на поменхото горѣ постановление, да става само слѣдъ изпълнението на тия формалности.

По окръжното на Министрътъ на Правосъдното собственоститѣ недвижими на бѣжанцитѣ трѣба да се продаватъ съ съблюденіе на формалности предписани отъ Императорскій Комиссаръ, а по указа издаденъ по предложению на Министрътъ на Вжтрѣш. Дѣла почти въ сжщото време, защото той е подписанъ на 30-й Септемврий, трѣба да се предаватъ тѣзи собственности на возвращающитѣ се турци безъ всѣка формалность. Ето едно противорѣчие между рѣшенията на Министерскій Съвѣтъ. Такова нѣщо отъ страна на едно и сжщо учреждение не може да се допуси. Освѣнъ това такива постановления не могатъ да излѣзатъ отъ властта на Министритѣ. Министритѣ не могатъ да постановляватъ какъ и кога може да се припознае собствеността на нѣкого за негова собственостъ. Тѣ не могатъ да издаватъ постановления, кога може да бѣде челоуѣкъ собственникъ на едно недвижимо имущество и кога не. Такова нѣщо се опредѣлява отъ законътъ. Отъ друга страна споредъ указътъ Министерскій Съвѣтъ е постановилъ: съблюдавайте формалноститѣ въ еди-кой случай, но въ еди-кой не ги съблюдавайте. Това е твърдѣ странно въ едно постановление облѣчено въ Княжески Указъ. Отъ това, което казахъ и прочетохъ, Събранието може да заключи, че Министритѣ сж превишили собствената властъ и че сж правили нѣща, които не имъ позволява законътъ и Конституцията. И върху това тѣхно поведение искамъ обяснение.

Министръ Каравеловъ: Г-нъ Бурмовъ прочете тука толкозъ запитвания и направи такава христоматия отъ разни въпроси, щото едва лесно ще бѣде да отговоря. Г-нъ Предсѣдатель трѣбаше да го опозори да представи най напредъ едно запитвание, а послѣ друго. Сега ще се помъча да отговоря на нѣкои отъ тѣхъ, именно на въпросътъ за чифлицитѣ.

Ако помни Нар. Събрание, лани повторително се каза, че има много българи, които нѣматъ земя, че сж като роби и че трѣба Министерството да вземе мѣрки и да предложи единъ законъ въ това отношение. Ние отговорихме, че ще се изработи законъ за идущето Нар. Събрание и дѣйствително чрезъ два или три деня ще се представи. Но нѣкои депутати въ миналото Събрание отговориха, че до идущето Събрание землитѣ ще се испродадѣтъ. На това азъ отговорихъ, че ще взема мѣрки да се не испродадѣтъ землитѣ. Вѣрвамъ, че всички сте съгласни, че Министерството трѣба да се ръководи отъ благо на народа и за това е просто запрѣтило да се продаватъ чифлицитѣ. Ако иска Нар. Събрание, нека изрази недовѣрие къмъ Министерството. (Гласове: никакъ.) Колкото за независимостта на сѣдиитѣ, азъ ще развия по голѣма теория за тѣхната свобода и независимостъ въ рѣшенията имъ, отъ колкото я развиха други оратори. Но тя щѣше да бѣде особено тогава на мѣсто, ако да сж нашитѣ сѣдове хубави и ако да сж както трѣба. Въ Америка става нѣкой пѣтъ, че сѣдоветѣ не могатъ да се съгласятъ съ закони направени отъ Нар. Събрание, когато противорѣчатъ на Common law, на народнитѣ обичаи и на народната индивидуалность. Можемъ ли ние да признаемъ, щото меритѣ да служатъ за предметъ, който рѣшава едно сѣдилище? Частна ли е тѣзи собственостъ, или не е? Министерството намира, че не е и щомъ допустне това, слѣдъ 20 години не ще има нито едно село своя мера и половина селата не ще иматъ земи. Ние се съгласихме, че не трѣба да се допустне да се продаватъ селскитѣ мери. На това трѣба да се покоряватъ, понеже ние знаемъ, че мерата не е собственостъ частна, но собственостъ държавна, която е дадена на право на ползование; а държавата се представлява отъ Министритѣ и тѣ трѣба да рѣшатъ този въпросъ. (Удобряване.) Нѣмаме нужда да се планимъ, че Министерството е направило това или онова. Азъ пакъ можъ да кажа, че лани се подигна цѣла история за село Върложница. Това село по заповѣдъ на губернатора бѣше дадено подъ аренда за двѣ години, както и нѣмаше право за това, но трѣбаше да се даде за една година. Селото заплати паритѣ тѣзи пролѣтъ и се откупи, а сѣдилището потвърди продажбата. Лани тѣзи прекупници не взеха пари, защото нѣмаше берекетъ, а тая година искаха да взематъ отъ лани половината и отъ лѣтосъ половината; значи че на селянитѣ не имъ оставаше нищо. Сѣдѣтъ е рѣшилъ въ полза на прекупницитѣ и тѣ дали прошенията на полицията да го изпълни. Сега дохождатъ всичкитѣ селяни съ дѣца и жени предъ Ми-

нистерството и искатъ помощъ. Какво трѣба да направи Министерството? Трѣба да каже, да не се изпълни това рѣшение. Понеже азъ като представителъ на хазната не можъ да допустна това, за да не страда цѣлото население, то се распоредихъ да се върнатъ паритѣ на прекупцитѣ. — Такива сж вмѣнтелствата отъ моя страна. — Пакъ ще кажа за меритѣ, че ако да допустнемъ да ги рѣшава сждѣтъ, тогава бждете увѣрени, чо сждебнитѣ рѣшения нѣма да се изпълнятъ отъ селата и трѣба да се праща войска. И това бѣше причината именно въ село Старопатица и Злокучани, гдѣто щѣха да се избиятъ съ камъне и двѣтъ села заради мерата и ние трѣбаше да пратимъ войска и да избиемъ и двѣтъ села; тогава щѣше да бжде *fiat justitia, pereat mundus*. (Гласове: вѣрно.) Азъ ви увѣрявамъ, че Министерството не се е бъркало, освѣнъ гдѣто е мислило да го изисква благого на народа, и тамъ ще го прави пакъ и за напредъ. (Ржкоплескание).

Председатель: Послѣ тѣзи обяснения на М-ра Каравелова, желае ли Н. Събрание да говори? (Не желае).

Бурмовъ: Трѣба да кажете, че има записани.

Председатель: Има. — Давамъ на петъ минути ра пусъ.

(Послѣ распусъ)

Председатель: Засѣданието се отваря отъ ново.

Самсаровъ: Имамъ едно запитване да направи до Министра на Вжтр. Дѣла относительно до изборитѣ въ градскитѣ общин. съвѣти, но понеже го нѣма тука, ще остане за бждѣщото засѣдание.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че е по добръ да се запише въпроса и така ще има Министерътъ възможность да приготви отговора.

Самсаровъ: Въ слѣдующето засѣдание желая да бжде моето запитване на дневенъ редъ.

Председатель: Тогавъ остава за идущето засѣдание на дневний редъ.

Докладътъ на санитарната комиссия бѣше днесъ на дневенъ редъ, но понеже г-нъ докладчикъ заяви, че не може още да докладва заради нѣкои измѣнения въ законопроекта, то ще остане доклада за други пжтъ. Сега е внесенъ законопроекта за конновѣдний заводъ; а преди това ще се прочете отношението отъ Министра на Финанситѣ.

Секр. Баларевъ: (Чете:) „До Господина Предсѣдателя на Нар. Събрание. Имамъ честь да Ви извѣстя, Г-не Предсѣдателю, че вслѣдствие рѣшението на Министерский Съвѣтъ отъ 25-й Октомврий т. год. Министерството на Финанситѣ оттеглява внесенитѣ въ миналата сессия на Нар. Събрание законопроектъ за Народната Банка.

Министръ: Каравеловъ.

Главенъ Секретаръ: Д. Каранфиловичъ.

Началникъ на отдѣлението: Ив. Д. Гошевъ.

М-ръ Каравеловъ: Колкото за това рѣши Министерский Съвѣтъ, че никаква акционерска банка нѣма да направимъ, защото както и да я правимъ, все въ концѣ концовъ акциитѣ подпаднаватъ въ ржѣтъ на тия, които иматъ повече пари, а тѣ сж чужденци. Ние можемъ да реорганизираме нашата държавна банка. А колкото за търговцитѣ за тѣхъ може да се изработи единъ уставъ за търговскитѣ банки и на които може правителството да открие нѣкакъвъ кредитъ. Тѣ можтъ да бждѣтъ на акции. Държавний банкъ може да отвори клонове по градоветѣ. Ако не успѣе Нар. Събрание да изработи единъ уставъ за тѣзи търговски банки, то може да се опълно-мощи Министерството, или да остане до другата сессия изработванието на устава. Но сега за сега въ народната банка акционерна форма нѣма да бжде.

Секр. Баларевъ: (Чете:) „До Господина Предсѣдателя на Нар. Събрание. Споредъ разрѣшението на Негово Височество имамъ честта да препроводя при настоящето си 175 екземпляра отъ законопроекта „за устрояванието на конновѣдний заводъ“ за да се внесе въ Народното Събрание.

Военний Министръ Ернротъ.

Началникъ отдѣления, капитанъ Татариновъ.

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

За устрояванието на конновѣдний заводъ.

Ст. I. Военнийтъ Министръ се упълномощава да заключи съ частенъ предприимателъ контрактъ за 12 години за набавяние конѣ за пуждитѣ на войската и да се уреди въ страната заводъ за конновѣдство.

Ст. II. Въ всичкото време, до гдѣто се продължава контрактний срокъ, на Военний Министръ за тѣзи цѣль се асигнува всѣка година кредитъ отъ 100,000 франка.

Ст. III. Въ продължение на този срокъ на Военното Вѣдомство се дава да се ползува безплатно отъ правителствени чифликъ Кабюкъ — въ Шумненский Окржтъ, съгласно съ припурената описъ.

Ст. IV. Въ продължение на първитѣ шестъ години, т. е. до 1-й Май 1886 година, разрѣшава се на Военното Вѣдомство да докарва отъ вънъ безъ мито всѣка година до 200 конѣ за потрѣбитѣ на войската.

Ст. V. До край на 1886 година конновѣдний заводъ трѣба да бжде окончателно сформированъ, като има не по малко отъ 220 матки, отъ които трѣба да бждѣтъ $\frac{3}{4}$ отъ русека и $\frac{1}{4}$ отъ мѣстна порода.

Ст. VI. На предприимателя отъ това време нататкъ се гарантира всѣко годишното нареждане отъ завода не по малко отъ 120 млади конѣ за войсковий ремонтъ въ Княжеството.

Ст. VII. ри конновѣдний заводъ се държи военна команда, която въ всичко що се отпоса до реда на управлението, доволствието и комплектуванието ѝ, приправява се къмъ строевитѣ части.

Ст. VIII. Послѣ 1-й Май 1892 година даденитѣ отъ този законъ пълномощия на Военний Министръ се прекратяватъ.

ОПИСЪ

за правителствения чифлик Кабиюкъ, който отстои $2\frac{1}{2}$ часа отъ града на сѣвероисточната страна. Граничи отъ источната страна съ селата Ендже, Абоба и Текеръ; отъ сѣверната страна съ село Кал-лж-дере; отъ къмъ западъ село Кадж, а отъ къмъ югъ селата Макакъ и Буланжкъ.

№ по реда.	Наименование на мѣс- гото и зданията.	Описание на зданията.	Забѣлѣжка.
1	Здание за помѣщение на офицеритѣ.	Състои отъ двѣ стаи, една готварница и една баня.	Оградата около здание-то е съборена.
2	Казарма (каушъ).	Състои отъ деветъ стаи, на горний етажъ съ една сала и четире конюшни на долний етажъ, и близо до това здание и една кухня. Това здание има четвъртото пространство отъ 3200 метра.	Това здание на бившето турско правителство служаше за казарма, която съ-бира около 400 души. Послѣ стояхъ тамъ 3 роти руски войски. Изисква се да се поправи зданието.
3	Първо отдѣление ко- нюшница.	Добъръ построено здание съ всичкитѣ си удобства за държане на конѣ. Приема за помѣ-щение около 80 конѣ.	
4	Второ отдѣление ко- нюшница.	Четвъртото здание съ добри покриви. Има про-странство около 4800 четвъртити метра. Приема за помѣщение около 200 конѣ.	Едната частъ отъ това здание е малко порутена стѣната.
5	Кьшокъ съ водоскокъ.	Здание съ двѣ стаи, гдѣто на срѣдата е въз-вишенъ единъ водоскокъ съ сладка вода.	
6	Двѣ чешми.	Съ сладка вода съ 40 каменни корита за пое-нѣе добитѣкъ.	
7	Нивя.	Около 1800 погони.	Отъ нѣколко време не разработени.
8	Хамбаръ.	Построенъ съ три преградки; събира около 250 шумненски кила храна.	
9	Градина.	Около 15 погони за посѣване съ зеленчукъ.	
10	Лозе.	Около 9 погони, посадено преди осемъ години.	
11	Лѣсъ.	Има пространство около 150 погони. Дърветата му сж още малорѣстли; родътъ имъ е отъ черенъ джбъ.	
12	Пастбище.	Пространството е около десетъ хиляди дюлю-ми. Има мѣсто за сѣнокосъ и пастбище.	
13	Овошки.	Вишни, череши, трандафили около 200 дървета.	

Славейковъ : Разумѣва се, че съ внасянието на този законопроектъ ще се постави тъй, както и съ другитѣ: той ще се даде на една комиссия за да го разгледва. Но преди да се даде на тѣзи комиссия, желалъ бихъ нѣколко думи да кажа заради този конновѣдний заводъ и до колко е нуженъ той въ нашето Княжество. Вие знаете, че нашето Княжество като особна държава трѣба да има своя войска, въ която разбира се трѣба да има и конници. Вие тоже знаете, г-да, че нашето отечество нѣкогашъ е било прочуто съ своитѣ конѣе, защото пространството, което имаха нѣкои мѣста, а особено край Искръ и въ плѣвенско, правяше щото мнозина отъ жителитѣ да се занимаватъ съ развъжданieto на конѣе, но отъ пристиганieto на черкезитѣ, а отъ друга страна пакъ стѣсняването на меритѣ и непрестаннитѣ кражби на конѣетѣ докараха, че тѣзи села, които сж имали другъ пхтъ по 10.000 коня, сега едва ли ще намѣримъ по 100 коня, така че тѣзи порода е почти съвсѣмъ паднала. За това е нужно да вземемъ за войската конѣе отъ вънъ, както правятъ и другитѣ държави на пр. Гърция, за да може да си произведе съ време по добра порода и да може да се уллучи, както би било желателно. За това да благодаримъ на Военния Министръ, като е представилъ тоя законопроектъ. По този начинъ може по лесно да се намѣрятъ конѣе за войската и въ сжщето време може веѣкий ступанинъ, който се занимава съ конновѣдство, да се по-старае да уллучи своя сой на конѣетѣ. Колкото се касае за мѣстото Кабиюкъ и за това считамъ за нужно да кажа нѣщо. Това мѣсто въ време на турцитѣ бѣше чифликъ за развъждане арабски конѣе. Турцитѣ много пари сж съсипали за тѣзи работа, но като не си глѣдаха добръ работитѣ, зарадъ туй и пропадна. Това мѣсто е твърдѣ удобно за тѣзи цѣль, щото азъ колкото и да не проумѣвамъ, но като знамъ, че нѣма по широко и по пространно мѣсто, което да бѣде по близо до военната казарма, мисля и вѣрвамъ, че това ще бѣде найъ сгоднo мѣсто. Но това остава пакъ на комиссията, която ако намѣри по сгоднo мѣсто, то може да се приеме. Така мисля, че трѣба да се избере една три членна комиссия, която да разгледва този законопроектъ и трѣба да се избержтъ чловѣци, които разумѣватъ отъ тѣзи работа. Това имамъ да предложа и мисля, че сж достаточни 3 лица. (Гласове: достаточни.)

Грънчаровъ : Азъ мисля, че вмѣсто да избѣраме друга комиссия, може да се даде тоя законопроектъ на оная комиссия, която е вече избрана за разгледване законопроектитѣ по военната часть.

Д-ръ Молловъ : Азъ не зная защо г-нъ Грънчаровъ иска да натовари още повече комиссията, която вече има да разгледва толкова законопроекти и защо не представи той нѣкакви мотиви за това. Ко-

миссията е натрупана отъ друга страна съ доста работи и ако да я натоваримъ съ повече, тогава не ще да може да свърши нито една. Найъ сѣтнѣ тая работа ще остане до края на сессията, когато ще се натрупатъ всичкитѣ работи наведнѣжъ. За този законопроектъ може да се избере друга комиссия, която да го разгледва.

Тихчевъ : Освѣнъ думитѣ на г-на д-ра Моллова, азъ мисля, че този законопроектъ нѣма никаква свързка съ ония, които сж дадени на комиссията. За това съмъ съгласенъ съ предложението на г-на Славейкова и поддържамъ неговото мнѣние да бѣде тѣзи комиссия отъ три члена.

Предсѣдатель : Значи има двѣ предложения: едно да се избере особенна комиссия и второ да се даде на комиссията, която разгледва законопроектитѣ по военната часть. Който не е съгласенъ да се избере особенна комиссия да си дигне ржката. (Никой.) Значи, прието друга комиссия да се избере. Приема ли Нар. Събрание да бѣде тѣзи комиссия отъ три члена? (Приема.) По явно ли гласоподавание да се избере? (По явно.)

Юрданъ Симеоновъ : Азъ предлагамъ г-на Баларева. (Приема се.)

Баларевъ : Г-да! Ние сме толкозъ заняти съ секретарскитѣ работи, щото едва ли ще можъ да присѣтствовамъ въ комиссията и да глѣдамъ и тѣзи работа. За това по добръ ще стори Нар. Събрание ако ме освободи отъ да бѣдъ членъ на тѣзи комиссия. Азъ отъ моя страна предлагамъ г-на Юрдана Симеонова.

Предсѣдатель : Приема ли се оставката на г-на Баларева? (Приема се.) Приема ли се Юрданъ Симеоновъ за членъ на тая комиссия? (Приема се.)

Савва Илиевъ : Азъ предлагамъ Цека Вълчовъ. (Приема се.)

П. Станчевъ : Въ тѣзи комиссия трѣба да изберемъ хора, които разбиратъ отъ конѣе. Г-нъ Горбановъ разбира отъ развъждане на конѣе и азъ предлагамъ него. (Веселостъ. Приема се.)

Предсѣдатель : Дневний редъ се исчерпа. Сега има ли отъ нѣкоя комиссия приготвено нѣщо за идущето засѣдание. (Нѣма.) Ако нѣма нищо, тогава призовавамъ тия г-да, които сж били отъ двѣ мѣста избрани въ допълнителнитѣ избори, да заявятъ или сега или въ бюрото, отъ кое мѣсто се отказватъ. Има едно заявление отъ г-на В. Стоянова. (Гласове: да се прочете.)

Секр. Коевъ : (Чете:) Г-не Предсѣдателю! Завчера получихъ телеграмма отъ предсѣдателя на шуменский окр. съвѣтъ г-на Тодора Янева, съ която ме увѣдомява, че съгласно Указътъ на Негово Височество отъ 14 Май т. г. подъ № 214, билъ съмъ избранъ отъ преславската околия съ 917 гласа вмѣсто отказавшия се отъ представителството г-на

Костантина Стоилова на рѣчената околия. Вчера въ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи видѣхъ първообразното на поменхтий Указъ, въ който е назначено да стане 10-и допѣлнителенъ изборъ на 8-й Юний и на 15 Юний т. г. Понеже Нар. Събрание ме кассира по тѣзи единствена причина, че изборътъ ми не станалъ на време, когато сега става явно, че съмъ избранъ тъкмо на опредѣленното време, именно на 8-й Юний, както показватъ самитѣ протоколи за изборътъ ми и напълно съгласно съ горѣпоменхтий Княжеский Указъ, — то азъ се считамъ съвършено законно избранъ представителъ и за това имамъ честь, Г-не Предсѣдателю, да Ви помоля, да представите часъ по скоро по надлѣжний редъ настоящето ми заявление на Нар. Събрание за да дигне То кассиранieto ми, и Вие да ме пригласите да влѣзъ въ Събрание и да завзема мѣстото си като представителъ.

София 31-й Окт. 1880 г.

Съ дълбоко почитание

Ваши

покорний слуга

В. Д. Стояновъ.

Славейновъ: За злощастие това доказва, че е тъй станало и както виждате г-да тѣзи работа е законна. Когато се подигна този въпросъ днесъ въ Нар. Събрание, азъ не можахъ да го нарѣкжъ иначе освѣтъ яляжшлжкъ; а защото помните, че тука въ това Събрание единъ бивший депутатъ е казалъ, че „яляжшъ хесалъ Багдаттанъ дюнеръ“, (Единъ гласъ: каква е тая рѣчь?), то това е една таквазъ работа, на която ние безъ никаквъ зазоръ можемъ да се повърнемъ, да я преглѣдаме и да я поправимъ, ако е за поправяне. Но преди да пристѣпимъ къмъ това, азъ въ качество на предсѣдателъ отъ страна на Събрание заявлявамъ, че за този яляжшлжкъ Събрание не е никакъ отговорно. Какъ е станало то, кой е кривъ и гдѣ е станало то, да се поправи и да се изобличи виновника, за да се отбѣгва за напредъ и да се не излага Събрание даромъ на порицание, когато То всѣкога е глѣдало и глѣда и всѣкога се е старало, колкото може, да бѣде безпристрастно за тѣзи работа. Азъ желая да говоря и желалъ бихъ да ме изслуша Събрание съ потрѣбното внимание защото предлѣжи за нѣкои несправности, които дѣйствително се срѣщатъ или въ дѣлата, или въ рѣшенията на Нар. Събрание, или тъй пъкъ си представляватъ, или искатъ нѣкои да го кажатъ право или криво, ако и да не могатъ да го докажатъ. Но защото както мисля и желая за тѣзи работи, които се глѣдатъ като несправни или дѣйствително сж несправни, за нужно виждамъ да поговоря отъ

начало за всичкитѣ станали дебати и разисквания по тѣзи частъ, т. е. по изборитѣ, по кассиране на нѣкои депутати, по оставяние висащи, по анкетната комиссия и по нейнитѣ дѣйствия и докладътъ ѝ, за което трѣба да се преглѣда всичко, което се еравило и записало въ протоколитѣ по тѣзи частъ. За това азъ моля Събрание да се отложи разискването на този въпросъ за 4 дня, до когато ще можъ да направя потрѣбнитѣ изслѣдвания за да представя ясно и очевидно на Събрание всичко, което се е казало и вършило. Отъ това ще можемъ да си съставимъ едно по пълно понятие за цѣлото сжщество на работата и така ще можемъ да пристѣпимъ съ по чиста съвѣсть на рѣшението и да дадемъ единъ край на появението на истинни или не истинни несправности или несобразности на Събрание. Защото вървамъ г-да, че ни единъ отъ присѣдующитѣ депутати не е дошълъ да засѣдава съ нѣкакво предубѣждение противъ едно или друго или съ предубѣждение противъ това или онова. Ни единъ не иде да засѣдава тука съ умишленность да бѣде не спаведливъ къмъ когото и да е, или съ цѣлъ да компрометира Събрание, на което всѣкий отъ насъ е членъ и се гордѣе съ това. Всѣкий, господа, тука се кълне, че ще пази свято и неуклонно Конституцията и законитѣ на Княжеството и че въ всичкитѣ работи ще има предъ очи само ползата и доброто на страната. За това всѣкий глѣда и се старае преди всичко да бѣде справедливъ, защото само правдата е най доброто мѣрило въ всѣко едно разискване; но случва се, че нѣкое лице при всичкитѣ си желанія и старания да бѣде справедливъ, оказва се, че той върши голѣми несправности, или умишленно, или по неразбирание, или по незнание. Знаете, г-да, че ние до сега въ отношение на изборитѣ сме се водили отъ единъ законъ, който е копиранъ отъ законитѣ на другитѣ държави и написанъ, както помните добръ, само въ една ношъ на бързина, когато нѣмало време да се взиматъ въ съображение всичкитѣ мотиви и причини, по които въ другитѣ държави това или онова е ставало тъй, а не иначе, и да ли е пуждно да се приложи всичко чуждо у насъ, или пъкъ трѣба нѣщо да се поправи и попрекрои нѣкакъ за насъ, които сме стѣпили въ новъ политически животъ. Но този избир. законъ сме се водили вече на два избора и въ продължение на три сесии. Презъ всичкото расстояние и траяние на тѣзи три събрания сме практикували тозъ законъ, сме се занимавали съ него, разисквали сме по него и разсждали тъй или иначе и може мисля да е време, да се произнесемъ и да положимъ единъ край на тѣзи препирни и разномислици чрезъ едно всестранно обмислювание и подъ ръководство на спечеленитѣ опити. Върху това

трѣба да помислимъ за новъ избирателенъ законъ. Предлѣжи да се попълни този нашъ съществующъ избирателенъ законъ, който се оказва нѣгдѣ недостаточенъ, нѣгдѣ излишенъ, двоимисленъ и може да се намѣрятъ мѣста съвършено несмислени. Но все-таки по добръ е да имаме лошавъ законъ, отъ колкото да сме безъ законъ. Върху това ще привлѣкх вниманието ви, че е време и че трѣба да помислимъ за това. Азъ именно като искахъ да обърна внимание върху въпроса, който се подигна по касиранieto на г-на Стоянова, счетохъ за нужно да поменѣ това. Мисля въ идущето засѣдание, слѣдъ 4 дена, да по преглѣдамъ всичко, което се отнася до това касиране за по добро освѣтление на депутатитѣ и тогава да разглѣдаме този въпросъ. Това бѣше причината гдѣто искахъ да помоля Събранието, да отложимъ тоя въпросъ до 4 дена, също и да по-молимъ г-на Стоянова, когото неволно сме касирали, да го помолимъ тоже да почака за 4 дена. Ако Събранието е съгласно на това, добръ, — ако ли не, то може сега да се произнесе, защото Стояновъ е дѣйствително избранъ съ Указъ, за който Указъ Събранието не е имало извѣстие, че той е станалъ, като не е билъ напечатанъ въ „Дър. Вѣстникъ“ и не Му бѣше съобщенъ. Тѣзи грѣшка играше главната роль при касиранieto, но ако комиссията, която разглѣдаваше този изборъ, и да е представила други причини, тя тури въ подозрѣние протоколитѣ отъ този изборъ, за това може, мисли, да остане за бѣдѣщото засѣдание: 1) комиссията да ни покаже своето мнѣние и 2) азъ ще поговоря по пространно върху нуждата да се направи избирателенъ законъ. (Гласове: съгласни.)

М-ръ Каравеловъ: Както знаете законътъ за избирание бѣше съставенъ само за първото Събрание, но избираше се споредъ него и въ другото Събрание. Трѣба да помислимъ за бѣдѣщия избирателенъ законъ. Както е познато и правителството и Нар. Събрание иматъ инициатива и право да предлагатъ законопроекти, но този въпросъ именно се касае по преимущество на Нар. Събрание. За това най добръ е, да се избере сега една комиссия, на която да се възложи, да изработи единъ избирателенъ законъ, който да се разглѣда не въ тѣзи сесия, но въ идущата. Това нѣщо трѣба да стане. Изб. законъ ако да се предложи отъ правителството, то може да се мисли, че правителството ще направи единъ законопроектъ, за да може да влияе на изборитѣ. За това по добръ е само Събранието да помисли зарадъ него. По моето мнѣние желателно е, да се подкачи да се избира комиссия и да се разглѣда презъ идущата сесия. Така всѣкий ще може да размисли и да се освѣтли, какви злоупотѣблѣния могатъ да станатъ въ окрѣга му и какво е

нуждно да се измѣни въ стария избирателенъ законъ. Колкото за дѣлото на г. Стоянова ми се чини, че тука сж станали много погрѣшки и дѣлото може да се предложи на комиссията за да го разиска, какво трѣба да се направи. Грѣшката е, че не е публикуванъ Указътъ. Но самъ г. Стояновъ бѣше тогава губернаторъ въ Варна и трѣбаше да знае, че неговиятъ изборъ бѣше назначенъ на 8-й Юний и трѣбаше да каже това въ онова засѣдание. Освѣнтъ това има и другъ въпросъ и той е въпросътъ за протоколитѣ. Тия въпроси сж сериозни и трѣба комиссията да ги преглѣда и да донесе докладъ на Събранието; а тогава То да се произнесе. Но сега нищо да не рѣшаваме.

Тихчевъ: Ялжиплжкъ каза г. Славейковъ че е станалъ и на тая дума иска да основава своитѣ убѣждения, че Нар. Събрание може да измѣни своето рѣшение и до гдѣто той коренно изучи въпроса, да му се даде срокъ отъ 3 или 4 дена. Азъ не мож да разбера, какъ може да направи ялжиплжкъ едно законно учреждение, защото гдѣто става това, тамъ и безредици ставатъ. Азъ не приемамъ това и мисли, че всичкитѣ депутати, които сж участвували въ това рѣшение, не го приематъ. Ние знаемъ, че държавитѣ съществуватъ на основание на извѣстни закони и знаемъ, че управленията управляватъ на основание на тѣзи закони, които съществуватъ въ каквато и да е държава. И за да се изпълни закона, както отъ народа така и отъ правителството, то той бива обнародованъ и влиза въ сила, когато се съобщи както на народа, така и на другитѣ учреждения, защото ни едно учреждение не може да изпълни единъ законъ, който не му е билъ съобщенъ — при всяко че той може да е излѣзалъ по отъ рано. Имаме други такива случаи, които сж станали въ Княжеството. Преди да сж пристигнали, временнитѣ съдебни правила, окр. съдилища напр. въ Търново и Силистра рѣшаваха не на основание на тѣзи правила, които вече съществуваха въ София, а по стария редъ; но рѣшенията и тамъ, гдѣто не съществуваха още тѣзи правила, считаха се за законни. Така ги считаха и апелативнитѣ съдилища, тоже и Кассацията, защото временнитѣ правила не били още пристигнали въ тѣзи мѣста, а дѣлата трѣбало да се рѣшаватъ по своя редъ. Завчера Народ. Събрание направи едно рѣшение на законна почва и То не знаеше, че съществувахе особенъ Указъ, споредъ който трѣбало да се избере допълнителенъ депутатъ въ оная околия на 8-й Юний. Това рѣшение е за насъ свято и е основано на единъ законъ, именно на правилата за изборитѣ на депутатитѣ и не може да се унищожи това рѣшение, за да се даде друго. Сега като казахъ всичкитѣ думи, азъ мисля, че г-да депутатитѣ сж съгласни, че рѣ-

шението направено завчера за г. Стоянова е основано на закона и не може да се унищожи; но нови избори съ новъ Указъ ще трѣба да се назначатъ, защото онзи Указъ не билъ обнародванъ на време и не билъ съобщенъ въ това външе учреждение, гдѣто ние сме повикани да рѣшаваме съдбата на народа.

Д-ръ Браделъ: За заявлението на г. Стоянова се подигна въпросъ: може ли отъ ново да се преглѣда правилността на избора му, като се видя, че този изборъ е станалъ законно и трѣба отъ ново да бѣде разглѣжданъ! Този въпросъ е мъченъ за рѣшение. Г-нъ Предсѣдателъ заяви, че Събрание не е криво, като бюрото на Нар. Събрание не е имало на рѣцѣ тѣзи документи. Както помнимъ, най главниятъ доводъ за не приемането на г. Стоянова е билъ числото на денѣтъ, когато станалъ изборътъ и мислеше се тогава, че може да е станала грѣшка въ числото и че 8-й е написано вмѣсто 18-й. Но какъ е можало да стане грѣшка и да се напише вмѣсто „Май“ „Юний“? И за това се призна изборътъ не законенъ. Сега какъ ще рѣши Нар. Събрание този твърдѣ деликатенъ въпросъ? Указътъ не билъ обнародванъ, — слѣдователно не билъ въ сила, защото указитѣ влизатъ въ сила, когато се обнародватъ. Но дѣйствително ималъ ли е този Указъ сила за Нар. Събрание, ималъ ли е сила и за околията, гдѣто сж избирали? — За това мъчно е да се произнесемъ. Този въпросъ се подигна отъ четението на заявлението на г. Стояновъ. По поводъ на това г. Славейковъ подигна въпросъ за избирателния законъ, но това не се отнася тука, когато има да се рѣши: да ли има нередовности въ рѣшението на въпроса за правилността на избора. Г-нъ Славейковъ много думи каза, съ които основа потрѣбата да се преглѣда избирателния законъ, а г. Министръ на Финанситѣ каза, да се избере една комиссия, която да състави единъ законъ за избирание на депутатитѣ. Това е една нова форма за внасянето на законопроекти. Имаме двѣ форми: или да се внесе законопроектъ отъ министерството, или да се внесе отъ нѣкой депутатъ, като законопроекта му е поддържанъ отъ $\frac{1}{4}$ часть на присѣдствующитѣ депутати. Тогава Нар. Събрание обсъжда внесенитѣ законопроекти, дава ги на комисии за разглѣждане, или ако не желае да ги разглѣжда, произнася се за това. — Тука ни предлѣжатъ два въпроса. Въпросътъ за г. Стоянова, за когото е станало ялнжнлжкъ и който даде поводъ да се говори за избирателния законъ и на какво основание г. Министръ предлага, щото Нар. Събрание да порѣча на една комиссия да изработи единъ новъ избирателенъ законъ. Азъ не съмъ противенъ да се преглѣда избирателния за-

конъ, но азъ зная само това, че 66-й членъ на Конституцията предвижда, какъ трѣба да се внасятъ законопроектитѣ. Но азъ мисля, че по този начинъ да се предложи на Нар. Събрание да избере една комиссия, която да изработи единъ законъ, това не е удобно. За това съмъ на мнѣние първо да се не преплита единъ частенъ въпросъ съ единъ законъ и второ ако има да се внесе единъ законопроектъ, да стане това по законния пътъ.

Министръ Каравеловъ: Дѣйствително тука се смѣсватъ два въпроса: първиятъ за г. Стоянова, който трѣба да се върне въ комиссията, за да го разглѣда и да се рѣши за него не днесъ, но на другий день, а вториятъ въпросъ е за избирателния законъ. Азъ само ще забѣлѣжа на г. д-ра Браделя, че той не знае, защо говори. Той говори за избирателния законъ, но ние избирателенъ законъ нѣмаме. Ние имаме временни правила за избирание на първото Българско Събрание и щомъ се свърши то и се начене ново Нар. Събрание, тѣзи временни правила не съществуватъ. Ние можемъ само да провѣрваме изборитѣ по този законъ за първото Събрание, но щомъ се распусти 1-то Събрание, избирателния законъ нѣма. Ние можемъ съ претѣлкувание да рѣшимъ, че и за другото Събрание може споредъ него да се избира. Но това е едно много смѣло истѣлкувание, защото тогава се каза, че тѣзи временни правила иматъ сила само за първото Нар. Събрание. И това не е Конституция, не е ни законъ, но сж само врем. правила за първото Събрание. Закона за избиранието е много важемъ, защото отъ него зависи избиранието на депутатитѣ, а отъ тѣхъ пъкъ зависи всичкото бѣдѣще на страната. За това трѣба да се помисли по рано за избирателния законъ, защото той е важенъ както и Конституцията. Азъ предлагамъ, щото въпроса за г. Стоянова просто да се отложи за сега, а за избирателния законъ можемъ да говоримъ днесъ.

Предсѣдателъ: Днесъ понеже има два въпроса, то сега за г. Стоянова да се говори.

Стамболовъ: Азъ като членъ на комиссията искамъ да кажа нѣколко думи за избора на г. Стоянова. Комиссията се видѣ въ чудо, че е станалъ допълнителния изборъ не на 18-й или 25-й Май, но че е станалъ на 8-й Юний и още това, че въ протоколътъ има много нѣща, които подозрѣватъ неговата законность. Събранието тогава изслуша доклада на комиссията и мѣжду другитѣ доводи, съ които се ръководяше Събранцетото при рѣшаванieto на този изборъ, бѣше и заявлението на комиссията, че протокола е самичакъ такъвъ, който може да се подозрѣва, че избирателитѣ сж избирали по собствената си воля. Слѣдователно този изборъ е показанъ като незаконенъ, защото: 1.) не бѣше писанъ

протокола споредъ почерка на същото мѣсто. гдѣто е станалъ изборътъ и 2.) числото на избирателитѣ не бѣше тамъ писано, за което доказватъ точкитѣ, които бѣха по преди турени на това мѣсто. Въ сжщия е имало точки и тамъ, гдѣто е писано името на избраниитѣ, това име е тоже написано съ друга ржка. Тия сж нѣща, които правятъ единъ документъ съмнителенъ. За туй и Нар. Събрание кассира този изборъ. Днесъ пакъ се явяватъ нови доказателства, че избора е станалъ на 8-й Юний споредъ Княжеския Указъ, слѣдователно единъ отъ главнитѣ аргументи за кассиранieto падна; и като той падна, въ сжщото време ние трѣба да помислимъ, какъ ще поставимъ съ този изборъ, защото цѣльта на противѣркитѣ е, да видимъ, да ли дѣйствително оня, който е избранъ, е избранъ отъ народа. И за това разисква и рѣшава Нар. Събрание и всѣкий депутатъ споредъ както му стига умътъ и съвѣстѣта. Ако ние законно или незаконно кассираме единъ представител и околията остава праздна, то ако този представител има довѣрие, пакъ ще го избере народа. Това се доказва при распуцанието на Нар. Събрание, защото пакъ се избраха почти всичкитѣ депутати, които и по напредъ бѣха избрани, като народътъ е ималъ довѣрие къмъ тѣхъ. Ако ние да го кассираме и околията остава праздна, тѣ пакъ може да го избератъ. Събранието като го кассира, имаше предъ видъ, че законнитѣ форми и формалности, които представляватъ законността на избора, даватъ поводъ за съмнѣние на този изборъ. Но като една главна причина на това съмнѣние е паднала, то ние можемъ да направимъ една справедливостъ, ако разгледаме пакъ този въпросъ за избора и по този случай можемъ да го приемемъ. Но колкото за ония неисправности въ протоколитѣ, за тѣхъ трѣба една анкетна комиссия да се назначи, която да ги испита; и до тогава до гдѣто нѣма докладътъ на тѣзи комиссия, че не сж станали никой беззаконности, до тогава можемъ да приемемъ г. Стоянова за висящъ депутатъ.

Д-ръ Молловъ: Искамъ да кажа нѣколко думи върху онова, което каза г. Тихчевъ. Той нападна на г. Славейкова, гдѣто е казалъ я н л ж и л ж к ѣ, но ние не сме святици и неприкосновенни, за да не можемъ да сгрѣшимъ. И човекъ като съзнава, че е сгрѣшилъ, то ми се чини, че е длъженъ да поправи грѣшката си. Въ тоя случай ние направихме една грѣшка, която можеше твърдѣ легко да се поправи, ако да не рѣшавахме работата окончателно преди да събере Събранието свѣдѣния, защо е станалъ изборътъ на това число, а не на оновъ. Но както и да е, това нѣщо е станало и ние трѣба да го рѣшимъ по справедливо, т. е. като се върнемъ повторно и рѣшимъ — понеже има заявление

отъ г. Стоянова — въ този случай по най справедливъ начинъ. За това миѣнieto на г. Славейкова и на г. Министра Каравелова е твърдѣ умѣтно, за да се отреди сжщата комиссия, която да разгледаетъ работата и да направи докладъ а Нар. Събрание така напълно освѣтлено може да се произнесе. Но да рѣшаваме въпроса на бързо, мисля, че си нѣма мѣстото, защото съ това можемъ да направимъ пакъ и друго нѣщо.

Стамболовъ: Що се касае за протоколитѣ, до като има тия съмнѣния, не можемъ да се произнесемъ за законността или за незаконността имъ. Трѣба да иде една комиссия тамъ, гдѣто сж станали тия избори и да испита това нѣщо. Гдѣто нѣкои мислятъ, че нѣмаме право рѣшени въпроси пакъ да рѣшаваме, то азъ ще имъ кажа, че именно нашето право е туй: когато се докаже невинността на единъ човекъ осъденъ въ сѣдилището, тогава се обръщатъ къмъ Князя и Той отмиѣнява сѣдебното рѣшение. Тукъ въ изборитѣ ние сме пълни ступани да рѣшаваме тѣй или инакъ и азъ не намирамъ никаква непоследователностъ, ако признаемъ г. Стоянова за депутатъ, като се докаже, че нѣма никаква фалшивостъ по изборитѣ, а особено въ протоколитѣ. Тогава ние можемъ да го припознаемъ, защото това е една прерогатива на Нар. Събрание. Сжщо както кассирахме д-ра Минчовича, който бѣше вече припознатъ за депутатъ, по като се доказва, че нѣма нуждното основание, за да се припознае законността на избора му, го кассирахме, така сжщо можемъ пакъ единъ депутатъ да приемемъ, ако се докаже, че изборътъ му е законенъ. Но най напредъ трѣба да стане испитване. А за сега да остане този изборъ висящъ, до гдѣто комиссия испита дѣлото по този изборъ — била тя отъ членовѣтъ на Събранието или отъ друго мѣсто, за да видимъ, какъ сж станали тия избори и тогава може да се приеме окончателно.

Икономъ Попъ Тодоръ: Това, което г. Стамболовъ каза, не щъ да повтарямъ, но ще кажа на кратко, че трѣба дѣйствително да го направимъ така. По преди тоже приехме нѣкои представители, но послѣ кога се появиха фалшивости и били употребени незаконни сръдства, тогава се кассираха приетитѣ депутати. Завчера когато стана дума за изборътъ на г. Стоянова, именно за това се говори, че никой не е знаалъ, че е имало тогава Княжески Указъ, за да стане изборътъ на 8-й Юний и че слѣдователно не може този изборъ да се приеме за правиленъ. При всичко че въ протоколитѣ за неговиитѣ изборъ се забѣлѣжваха и други нѣкои нередовности, но Нар. Събрание повече обърна вниманието си върху денѣтъ на избора. А сега като се явява, че този денъ, когато е станалъ изборътъ на г. Стоянова, билъ опредѣленъ съ Княжески Указъ, то нѣ-

ма нищо да ни епира, за да припознаемъ правото. Като се вижда, че тая главна причина, по която не приехме този изборъ, е паднала, то не остава друго нищо, споредъ менъ, освѣнъ да се вземе този изборъ за правилень относително числото на деньтъ. Колкото се касае до другитѣ нѣща, тѣ могатъ да останатъ, до гдѣто се испитатъ, а г. Стояновъ да се приеме като висящъ депутатъ.

Славейновъ: Нищо нѣма да приложимъ върху изборътъ, но върху това, което каза г. Стамболовъ и Отецъ Икономъ. Твърдѣ на кжсо искамъ да кажа, че станалата работа е дѣйствително янхшлажкѣ. Ако и да не е наша вината за това, но виновността е била въ това, че не е билъ обнародванъ Указътъ. Това е единъ фактъ. Азъ като искахъ да се отложимъ този въпросъ за по подиръ, за да се разгледатъ протоколътъ, въсползувахъ се отъ случая да подѣлѣмъ г-да депутатитѣ на Нар. Събрание, че ние трѣба да вземемъ въ внимание да се изработи единъ законъ. Азъ никакво сръдство не показахъ, но желаяхъ да се вземе това не като предложение, а само за подѣлѣние. Азъ подѣлѣхъ Нар. Събрание, защото ако искахъ да направя предложение, можяхъ да го приготвя, за да ме поддържатъ. За това като подѣлѣхъ Събранието, казвамъ, че това е потрѣбно, но давление не искахъ да правя върху никого.

Тихчевъ: Мнозина, отъ г-да предговорившитѣ депутати поддържаха, че наистина трѣба да се повърнемъ на онова, което вчера направихме, днесъ да го развалимъ. Това излиза и нищо повече. Основата, на която ние се опирахме при касирването на г. Стоянова, е законътъ. Това не трѣба да забравяме, ако искаме да имаме характеръ въ нашитѣ дѣла. Законътъ, който е издаденъ и съ силата на когото е избранъ г. Стояновъ, послѣ се съобщилъ на насъ и ние сѣтнѣ сме го узнали, но дѣлото е свършено вече; то е рѣшено. Туй ще дойде до това, че ако ударя на нѣкого шамаръ, да искамъ послѣ да взема този шамаръ назадъ. (Веселостъ.) За това ние трѣба да постоянствоваме на нашето рѣшение и не трѣба да се повръщаме назадъ.

Болѣрски: Въпросътъ е, да ли да се приеме г. Стояновъ за депутатъ, или не. Каза се, че Указътъ, съ който сж се свиквали избирателитѣ на избиране, е стигналъ по кжсно и Нар. Събрание не знаеше за него, когато онзи день касира изборътъ. Но сега се убѣдихме, че има Княжески Указъ. Всички признаваме, че грѣшка е станало и тя е главната причина, по която касирахме г. Стоянова и която пада сама по себѣ си. Г-нъ Стамболовъ обаче приведе, че е имало и друга причина, която то-же била важна и заради това предлага да остане

този изборъ висящъ. Той каза, че протоколитѣ показватъ съмнѣние, защото било оставено праздно мѣсто; за да се напише името на избраний депутатъ и че отъ това се разбира, че тѣзи протоколи не били правени тамъ, но на друго мѣсто. Колкото за това не може да се тури никакво съмнѣние, защото твърдѣ е възможно, протоколитѣ да сж написани по напредъ и да се е оставило мѣсто за вписване на името, когато се преброятъ гласовѣтъ. Когато се броятъ бюлетинитѣ, бюрото много пжти, като остава много кжсно съ преброяването на гласовѣтъ, предвиждало е това и за улѣснение на работата е рѣшавало да се пише протоколътъ по напредъ, понеже и за написване на протоколътъ, трѣба доста много време. И така за улеснение на работата, се е приготвилъ протоколътъ а се е оставило мѣсто да се напише името тогава, когато се преброятъ гласовѣтъ. Това е твърдѣ възможно да се случи. Ако само това е причината за нередовността на протоколитѣ, то никакъ да се не оставя този изборъ висящъ, но да се приеме за законень представителъ избраний депутатъ; ако ли има нѣкое заявление, което комиссията не искала, тогава е другъ въпросъ. Колкото за думитѣ на г. Тихчева, че Указътъ билъ съобщенъ на Нар. Събрание, когато се е направило вече касирането и че по това съображение ако се водимъ ние, не трѣбало да се връщаме на онова, което сме вече рѣшили, съ това мнѣние азъ не съмъ съгласенъ. Ние трѣба да глѣдаме, да ли нѣма нѣкое заявление и да ли изборътъ е станалъ съобразно съ законътъ. Колкото чухъ отъ г. Стамболова, който бѣше членъ на комиссията за провѣркитѣ, азъ заключавамъ, че нѣма друго заявление освѣнъ онова, че е имало праздно мѣсто въ протоколътъ, което послѣ се изпълнило. Но както казахъ, тия причини не сж се показали като дѣйствителни. Заради това азъ съмъ на мнѣние да се приеме г. Стояновъ за законень представителъ, или — въ краенъ случай — да остане висящъ до тогава, до гдѣто не се испита работата отъ Нар. Събрание.

Бръшляновъ: Като обърнаха нѣкои г-да предговоривши, вниманието на Нар. Събрание върху нѣкои нередовности въ протоколитѣ, споредъ които се провъзгласи изборътъ на г. Стоянова за незаконень, искааха желание, щото този изборъ, макаръ че се узна гдѣ е грѣшката, да се остави висящъ, защото трѣбало да се испитатъ причинитѣ за тия нередовности. Споредъ менъ, г-да, ние трѣба всичкитѣ други нередовности, били въ почерка, били въ протоколитѣ, да ги оставимъ на страна, защото като давахме важность на всичко, което се е писало въ протоколитѣ, касирахме г. Стоянова само по тая причина, защото протоколътъ билъ писанъ на

8-й Юний. Въ същото време дохождаме сега и казваме, че трѣба да се изучи отъ ново: какъ и гдѣ е билъ писанъ този протоколъ и писала ли го е една ржка? На Нар. Събрание не остава сега нищо да разисква, освѣнъ да ли Указътъ, който не е билъ обнародванъ, е ималъ сила. — А колкото за неправилността, че сж вписани послѣ имената и пр. това го припознахме вече, че не е незаконно и не можемъ вече да се повръщаме върху него.

Паничерски: Щомъ се прочете заявлението на г. Стоянова, отъ г. Славейкова се предложи единъ въпросъ: да ли днесъ да се разисква за изборътъ на г. Стоянова, или да остане за другъ нхтъ? Тоя въпросъ не се още рѣши, но ние влѣзохме въ разискване: справедливъ ли, или не справедливо е било касирането на г. Стоянова. Азъ мисля, че добръ би било да се рѣши въпросътъ на г. Славейкова, поддържанъ отъ г. Министра на Финанситѣ: да ли да разискваме днесъ или въ бѣдхцето заседание тоя въпросъ. Заради това моля да се турн на гласподаване. Ако Нар. Събрание рѣши да го обсъждаме днесъ, тогазъ да се обсъжда.

Савва Илиевъ: Нѣкои отъ предговорившиѣ казаха, че сме направили янлжнлжкъ съ касирането на г. Стоянова. Гдѣ е този янлжнлжкъ, кой го е направилъ? И гдѣ стои това, че Нар. Събрание се е убѣдило за това нѣщо? Тѣй сжщо нѣкои други казаха, че ние като представители, ако не сме при-

косновенни, можемъ да допустнемъ грѣшки въ написаніята рѣшения, слѣдователно можемъ и да ги поправимъ. Да ли сме направили грѣшка, въ това Нар. Събрание не се убѣди и То не може изъ единъ нхтъ да се произнесе и заради това да не направимъ и другъ янлжнлжкъ върху изборътъ, трѣба да се отложи въпроса до идущето заседание, когато всѣки депутатъ може да се приготви за този въпросъ. (Гласове: съгласни!)

Предсѣд. Има още четирма записани. Желаетъ ли Нар. Събрание да ги слуша? (Не желае.) Желаетъ ли Нар. Събрание до идущето събрание да се отложи този въпросъ? (Желае).

Д-ръ Молловъ: Да ли да се предаде дѣлото на комиссия или не?

Славейковъ: Моето предложение бѣше това, да се попереди протоколътъ по този изборъ и заради това да се отложи.

Предсѣд. На дневенъ редъ въ идущето заседание е запитването на г. Самсарова и този въпросъ. Ако има нѣкоя комиссия нѣщо пригответо, може да ни съобщи своя докладъ.

Д-ръ Беронъ: Комиссията за санитарната организация ще бѣде готова.

Предсѣдатель: За сега заседанието е закрито.

(Конечъ на 5 ч. и 15 мин. послѣ платиѣ.)

Предсѣдатель: { *П. Р. Славейковъ.*

Подпредсѣдатели: { *Н. Сукнаровъ.*
С. Стамболовъ.

Секретари: { *Ив. Даневъ.*
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро А. Безеншекъ.